

Taakgericht op route

Master Special Educational Needs

Ilona Dudycz

2095785

Leerroute: GL voltijd

Begeleid door:

Maria van de Wiel

Inhoud

Samenvatting.....	3
Inleiding	6
Hoofdstuk 1	8
1.1 De aanleiding	8
1.2 Probleemstelling.....	8
1.3 Doel van het onderzoek	10
1.4 Onderzoeksvraag en deelvragen	11
Hoofdstuk 2	13
2.1 Zelfstandig werken	13
2.2 Taakgericht werken	14
2.3 Interventies bij het bevorderen van de taakgerichtheid	17
2.4 De 1-ZORGROUTE.....	20
2.5 Vaardigheden van de gespecialiseerde leraar	21
Hoofdstuk 3	22
3.1 Onderzoeksvorm	22
3.2 Verzameling van de data	22
3.3 Triangulatie.....	25
3.4 Validiteit en betrouwbaarheid	25
3.5 Ethiek	26
Hoofdstuk 4	27
4.1 Interview: visie van de school.....	27
4.2 Nulmeting	29
4.3 Pedagogisch groepsplan	31
4.4 Uitvoering van de interventies.	32
4.4.1 Groen/ roodkaart (Golly en Sprague, 2009)	32
4.4.2 Coöperatieve werkvorm.....	34
4.4.3 De werkwinkel	36
Hoofdstuk 5	38
5.1 Pedagogisch groepsplan	38
5.2 Interventies.....	39
5.2.1 Coöperatieve werkvorm: 'Duo`s'.....	39
5.2.2 De werkwinkel	39
5.2.3. Groen/ roodkaart	40
5.3 Antwoord op de centrale onderzoeksvraag	40
5.4 Belang van de uitkomsten	41
5.5 Bijdrage van het onderzoek aan handelingsverlegenheid	41
5.6 Vervolgonderzoek.....	42
Hoofdstuk 6	43
6.1 Betekenis van het meesterstuk voor mij als professional	43
6.2 Verloop van het onderzoek.....	44
6.3 Leren door onderzoek	44
Nawoord	48
Literatuurlijst	49
Bijlagen.....	52

Samenvatting

Dit onderzoek gaat over het bevorderen van de taakgerichtheid bij leerlingen uit mijn groep 5. Deze groep wordt gekenmerkt door leerlingen die veelvuldig ongewenst gedrag kunnen vertronen.

De taakgerichtheid onder het zelfstandig werken is onder de norm. Dit is onder andere opgemaakt uit het inspectierapport. De school is door de inspectie van onderwijs betiteld als 'zwak'. Naar aanleiding van het inspectierapport werd vooral gewerkt aan de didactische kritiekpunten van het rapport door middel van didactische groepsplannen, via de 1- ZORGROUTE (Clijsen, 2007).

Bij de 1-ZORGROUTE staat het 'Handelingsgericht werken' centraal op groepsniveau. Er wordt een cyclus van zes stappen gevolgd (Clijsen, 2007). De leerkracht is hierbij verantwoordelijk voor de organisatie van het onderwijs. Een belangrijke vaardigheid is duidelijkheid. De kinderen moeten weten wat er van hen wordt verwacht. Forrer & Schouten (2009)

In mijn onderzoek heb ik een pedagogisch groepsplan opgesteld. Door middel van dit groepsplan en geschikte interventies, heb ik geprobeerd om de taakgerichtheid te vergoten tijdens het zelfstandig werken.

Mijn onderzoek is een 'actieonderzoek' (Harinck, 2007). Het onderzoek is gericht op het eigen handelen van mij als leerkracht en de situatie waarin dat handelen plaatsvindt. Voordat ik mijn onderzoek ging uitvoeren in de praktijk, was het van belang om theoretische kennis te bezitten over de verschillende onderwerpen uit mijn onderzoek.

Bij zelfstandig werken gaat het er om dat de leerlingen onafhankelijk zijn van de leerkracht, maar niet onafhankelijk van elkaar. Samenwerken is dus ook een vorm van zelfstandig werken. (Forrer & Schouten, 2009).

Bij taakgericht werken zijn de leerlingen een langere tijd geconcentreerd bezig met een taak.¹ De sturende rol van de leerkracht, maar ook van leerlingen is belangrijk om de taakgerichtheid van de leerlingen te waarborgen. (Forrer e.a., 2000).

¹ Werkplekieren (2008) Internet WWW pagina op URL: <https://editintra.ehva.nl/content/tweedegraads/algemeen/werkplekieren/info-studenten/Theorie-bij-leertaak-C4-Afstemmen-op-leerlingperspectieven.pdf> (geopend 16-02-2011)

Om de visie van de school ten aanzien van taakgericht- en zelfstandig werken helder te krijgen, heb ik een interview afgenomen met de directrice van de school. Duidelijkheid is volgens haar het meest belangrijk, in combinatie met een strakke organisatie bij kinderen met gedragsproblemen.

Vanuit literatuuronderzoek zijn de volgende interventies geschikt om de taakgerichtheid te bevorderen:

- *De werkwinkel*²: een werkwinkel is een hoekje in of bij de klas dat is ingericht als een winkeltje met verschillende taakopdrachten. De taak moet af en wordt ingeleverd aan 'de toonbank' bij de leerkracht.
- *Coöperatief leren*: leerlingen werken in zorgvuldig samengestelde groepen. De kinderen krijgen een rol aangemeten waardoor er verantwoordelijkheid wordt gecreëerd, zowel voor zichzelf als elkaar (Vugt, 2002).
- *De groen/ roodkaart*: een beloningssysteem waarbij de kaart op groen staat als de klas zich respectvol en volgens de regels (van taakgericht werken) gedraagt. Als dit niet het geval is staat de kaart op rood. Bij meer punten in het groene vak volgt een beloning (Golly en Sprague, 2009).

Uit het onderzoek is gebleken dat de taakgerichtheid van leerlingen uit groep 5 kan worden bevorderd door ten eerste een effectief pedagogisch groepsplan op te stellen. Daarvoor moeten de onderwijsbehoeftes van de leerlingen door middel van een groepsoverzicht in kaart worden gebracht. Met het groepsplan als leidraad, worden de interventies toegepast.

Aan de hand van video-opname heb ik het zelfstandig werken geobserveerd en geanalyseerd op taakgericht gedrag bij de verschillende interventies. Iedere interventie bevatte zijn eigen criteria voor taakgericht gedrag.

² Onderwijs maak je samen 'De werkwinkel' (2011) Internet WWW pagina op URL: <http://www.onderwijsmaakjesamen.nl/bijlagen/JSW%2082%205%20Klabbers.pdf> (geopend 25-01-2011)

Bij de groen/ roodkaart werd de taakgerichtheid wel verhoogd, maar niet naar tevredenheid. De coöperatieve werkvorm: 'duo`s' en 'de werkwinkel' leverden een aanvaardbare taakgerichtheid op. De meeste taakgerichtheid leverde de coöperatieve werkvorm: 'duo`s' op. Deze werkvorm bood de leerlingen met behulp van de T-kaart en de aangewezen rollen veel duidelijkheid.

Uit ervaring met de werkwinkel is gebleken dat de taakgerichtheid wel verhoogd kan worden als de leerstof aansluiten bij de belevingswereld van de leerlingen.

Door uitvoering van dit onderzoek weet ik nu hoe ik mijn leerlingen taakgericht kan laten werken onder het zelfstandig werken, waarbij zij een effectief leerproces doormaken. Op weg naar passend onderwijs!

Inleiding

Mijn naam is Ilona Dudycz, beginnend leerkracht van groep 5 in het regulier onderwijs. In het kader van de Master: Special Educational Needs en mijn professionele ontwikkeling als gespecialiseerd leerkracht, vindt dit onderzoek plaats.

Mijn onderzoek speelt zich op een reguliere basisschool. De school telt ongeveer 100 leerlingen, verdeeld over 6 groepen. Groep 5 telt 12 leerlingen. De wijk waar de school in staat, kenmerkt zich door lage sociale milieus. De inspectie van onderwijs heeft vorig schooljaar de school beoordeeld als: 'zwak'.

Ik voer mijn onderzoek uit in groep 5. Deze groep kenmerkt zich door leerlingen met meerdere gedragsproblemen.

De reden voor dit onderzoek is de lage taakgerichtheid onder het zelfstandig werken in groep 5. Uit het inspectierapport blijkt dat resultaten van de leerlingen onder de norm zijn. Ik wil de taakgerichtheid bevorderen om uiteindelijk de effectieve leertijd te vergroten, waardoor hopelijk de resultaten van de leerlingen op niveau raken.

6

De school werkt al aan de kritiepunten van het inspectierapport door middel van de 1-ZORGRROUTE (Clijsen, 2007) en haar didactische groepsplannen. Door middel van dit onderzoek wil ik me verdiepen in de pedagogische groepsplannen.

Ik hoop door middel van een pedagogisch groepsplan en geschikte interventies, de taakgerichtheid van leerlingen te vergroten in groep 5, tijdens het zelfstandig werken. Er moet een langere tijd sprake zijn van effectief, geconcentreerd leren.

Ik zie dit onderzoek als zeer relevant voor mijzelf. Het geeft me een stuk 'bagage' in mijn loopbaan als (gespecialiseerd) leerkracht. Ik ga er achter komen welke acties ik wel of juist niet moet ondernemen om de taakgerichtheid te bevorderen. Stroken uitspraken uit de theorie met de praktijk?

Ik ga meer kennis eigen maken over de 1-ZORGRROUTE (Clijsen, 2007). Een belangrijk begrip de komende jaren, in het kader van passend onderwijs.

Het onderzoek is ook zeer relevant voor de school en haar leerlingen. Er wordt immers gewerkt aan de kritiepunten van het inspectierapport, belangrijk voor de toekomst van de school. Als de taakgerichtheid wordt bevorderd, kunnen de leerlingen meer informatie tot zich nemen en een effectief onderwijsleerproces doormaken. Het team kan informatie uit mijn onderzoek gebruiken voor haar eigen praktijk. Er kan dus gewerkt worden aan onderwijs op maat.

In dit meesterstuk komen achtereenvolgens aan bod: aanleiding en probleemstelling, theoretische onderbouwing, onderzoeksmethodologie, data analyse en resultaten, conclusies en evaluatie onderzoek.

Hoofdstuk 1

Aanleiding en probleemstelling

In dit hoofdstuk beschrijf ik de aanleiding en probleemstelling van mijn onderzoek. Ik beschrijf wat mij bewogen heeft om het betreffende thema aan te pakken en verken het probleem om tot goede onderzoeksvragen te komen. Daarbij richt ik me op de doelen van het onderzoek.

1.1 De aanleiding

Dit schooljaar ben ik aangesteld als leerkracht van groep 5 op een reguliere basisschool. Een leerzame uitdaging. De groep wordt namelijk gekenmerkt door leerlingen die veelvuldig ongewenst gedrag kunnen vertonen. Het is voor deze kinderen lastig om taakgericht aan het werk te zijn. Dit is vooral lastig tijdens het zelfstandig werken, omdat zij in deze situatie meer vrijheid krijgen dan tijdens een gestructureerde klassikale les. Zodra de kinderen 'ontsnappingsmogelijkheden' zien tijdens het zelfstandig werken, zijn zij niet meer taakgericht aan het werk. Dit gaat ten koste van de effectieve leertijd. *'De tijd, dat er daadwerkelijk geconcentreerd geleerd wordt.'* (Alkema, van Dam, Kuipers, Lindhout en Tjerkstra, 2006).

Ik wil met mijn onderzoek een manier vinden om dit aspect van effectieve leertijd: de *taakgerichtheid*, te vergroten. De directrice wijst ons als team regelmatig op de taakgerichtheid van de leerlingen. De effectieve leertijd moet optimaal benut worden. Ook kwam het punt naar voren als een zwak punt bij het inspectiebezoek. Daarnaast vind ik het een uitdaging om kinderen met ongewenst/snel afgeleid gedrag te kunnen boeien, waardoor ze langer taakgericht aan het werk kunnen blijven. Bestaan hier de juiste middelen en vaardigheden voor?

1.2 Probleemstelling

De basisschool kenmerkt zich door een klein leerlingenaantal, met leerlingen uit vooral lage sociale milieus. De inspectie van onderwijs heeft vorig schooljaar de school beoordeeld als: 'zwak'.

Ik licht twee ontwikkelpunten toe, die uit het inspectierapport naar voren zijn gekomen en samenhangen met mijn onderzoek.

Zie hiervoor figuur 1.2 uit het inspectierapport.³ Punt 1.1 geeft aan dat de resultaten van de leerlingen aan het eind van de basisschool niet op niveau zijn. Mijn opvatting is dat een lage taakgerichtheid, op lange termijn invloed heeft op de leerresultaten van de kinderen. De tijd dat er effectief geleerd wordt gaat namelijk verloren. Ik richt me ook op punt 1.4. Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften ontwikkelen zich niet voldoende naar hun mogelijkheden. Dat betekent dus dat de kinderen met speciale onderwijsbehoeften in mijn groep, de mogelijkheid moeten krijgen om zich beter te kunnen ontwikkelen, zodat passend onderwijs gerealiseerd kan worden. De school werkt op dit moment aan passend onderwijs door middel van de 1-ZORGROUTE (Clijsen, 2007). Didactische groepsoverzichten- en plannen worden opgesteld. De instructie wordt bijvoorbeeld passend gemaakt bij de vermogens van de individuele leerlingen (Bolsenbroek, Houten en Nossin, 2006). Er is echter nog geen aandacht voor pedagogische groepsoverzichten- en plannen. Het gebied waar 'taakgerichtheid' in thuis hoort. Met mijn onderzoek wil ik wel aandacht besteden aan deze pedagogische kant van passend onderwijs bij ons op school.

Figuur 1.2

2. BEVINDINGEN	Opbrengsten				
	1	2	3	4	5
<p>2.1 Kwaliteits- en nalevingsprofiel</p> <p>In onderstaande tabel vermeldt de inspectie welke indicatoren in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader primair onderwijs. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is. De inspectie heeft daarnaast onderzocht of wordt voldaan aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften.</p> <p>Legenda:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. slecht 2. onvoldoende 3. voldoende 4. goed 5. niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten) <p>Bij wet- en regelgeving is in de waardering tot uitdrukking gebracht of de school wel (ja) of niet (nee) voldoet aan de genoemde wettelijke vereisten.</p>					
		•			
			•		
		•			
		•			
			•		
		•			
					•

³ Inspectie van het onderwijs (2011) Internet WWW pagina op URL: <http://www.onderwijsinspectie.nl/> (geopend 16-02-2011)

1.3 Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is om met behulp van de 1-ZORGROUTE (Clijsen, 2007) en geschikte interventies, de taakgerichtheid van leerlingen te vergroten in groep 5, tijdens het zelfstandig werken. Dit houdt in dat er een langere tijd sprake is van effectief, geconcentreerd leren. Hier is volgens Alkema e.a. (2006) sprake van wanneer leerlingen zich in een helder gestructureerde leersituatie bevinden. Als leerkracht geef ik de structuur aan de leerlingen. Ik speel dus een grote rol in het leerproces van de leerlingen. Door uitvoering van dit onderzoek wil ik er achter komen welke leersituatie ik het beste kan scheppen voor mijn groep. Als blijkt dat een leersituatie waarin een bepaalde interventie wordt gehanteerd meer taakgerichtheid oplevert voor mijn leerlingen, ben ik tevreden.

Op zijn minst denk ik te kunnen bereiken dat de leerlingen door de nieuwe leersituaties die ik ga scheppen, geboeid zullen zijn. De motivatie zal resulteren in geconcentreerder werken en dus taakgerichtheid.

Mijn school staat aan de basis van het werken met de 1-ZORGRROUTE (Clijsen, 2007). We beschrijven de onderwijsbehoeftes van de leerlingen en stellen groepsplannen op. Zoals ik eerder beschreef is dit tot op heden alleen op didactisch gebied. Wellicht kom ik er met mijn onderzoek achter dat ook het opstellen van een pedagogisch groepsplan, net zo'n waardevol hulpmiddel is, als het didactische. Het geeft je een leidraad waardoor je op een gestructureerde manier aan je doelen kunt gaan werken en reflecteren. Zo zegt Clijsen (2007, p. 8) *'Leerkrachten en het schoolteam reflecteren in 1-zorgroute systematisch over de kwaliteit en de (leer)opbrengsten van het onderwijs en de zorg aan leerlingen.'* Ik vind dit van belang, omdat ik door het systematisch reflecteren, mijn vervolgoelen voor de kinderen helder in kaart kan gaan brengen.

Voor mij en mijn omgeving (de kinderen en de school), is het belangrijk om optimaal te ontwikkelen naar onze mogelijkheden. Mijn onderzoek kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Ik wil weten welke leerkrachtvaardigheden belangrijk zijn, die bijdragen aan het taakgerichte gedrag van de leerlingen.

Iedereen ontwikkelt zich op zijn eigen niveau. Daarvoor kan het pedagogisch-groepsplan een goed hulpmiddel bieden. Door dit onderzoek wordt er aan de kritiekpunten van het inspectierapport gewerkt. Dit is van belang voor de waardering en uiteindelijk de toekomst van de school.

1.4 Onderzoeksvraag en deelvragen

Om ervoor te zorgen dat ik bij het doel van mijn onderzoek blijf, gebruik ik een leidraad. Deze leidraad resulteert zich in onderstaande onderzoeksvraag. Ik maak gebruik van deelvragen om verschillende aspecten van mijn onderzoeksvraag te kunnen belichten.

Onderzoeksvraag

Hoe kan ik als gespecialiseerd leerkracht met behulp van de 1-ZORGROUTE, de taakgerichtheid bevorderen bij mijn leerlingen uit groep 5, tijdens het zelfstandig werken?

11

Deelvragen:

1. Wat wordt er verstaan onder zelfstandig werken?
2. Wat houdt taakgericht werken in?
3. Welke interventies zijn er om de taakgerichtheid bij leerlingen te bevorderen?
4. Wat is de 1-ZORGROUTE?
5. Over welke vaardigheden moet ik als GL-er beschikken om de taakgerichtheid tijdens het zelfstandig werken te kunnen vergroten?
6. Welke visie heeft de school ten aanzien van taakgericht- en zelfstandig werken?
7. Hoe is de huidige situatie van de taakgerichtheid in groep 5?
8. Hoe geef ik het pedagogisch groepsplan vorm?
9. Welke interventie levert de meeste taakgerichtheid op bij mijn leerlingen in groep 5?

Door het uitwerken van de genoemde deelvragen hoop ik een compleet antwoord op mijn onderzoeksvraag te kunnen geven.

In hoofdstuk 2 geef ik antwoord op de deelvragen: 1 tot en met 5.

Hoofdstuk 2

Theoretische onderbouwing

In dit hoofdstuk wordt het theoretisch kader weergegeven. Het kader geeft antwoord op de deelvragen: 1 tot en met 5. Er wordt ingegaan op: zelfstandig- en taakgericht werken, interventies om de taakgerichtheid te bevorderen, de 1-ZORGROUTE (Clijisen, 2007) en vaardigheden die je als gespecialiseerde leraar nodig hebt onder het zelfstandig werken, om de taakgerichtheid te vergroten.

2.1 Zelfstandig werken

Wat wordt er verstaan onder zelfstandig werken?

“Zelfstandig werken staat in het teken van belangrijke doelen van opvoeding en onderwijs: zelfstandig worden en verantwoordelijkheid dragen.”

(Forrer & Schouten, 2009, p. 64).

Vóór de basisschool ontwikkelen de kinderen zich al op zelfstandig gebied. Denk aan: zelf aankleden en tanden poetsen. Op de basisschool ontwikkelen leerkrachten de zelfstandigheid verder. Zo krijgen de kinderen bijvoorbeeld meer verantwoordelijkheid in het maken van keuzes en gaat de leerkracht steeds meer naar de achtergrond op dit gebied. *“Het proces van zelfstandigheid wordt bevorderd als de kinderen op school gelegenheid krijgen steeds vaker zelfstandig te werken.”* (Forrer & Schouten, 2009, p. 64). Van Eijkeren (2005) bevestigt deze uitspraak. Volgens haar kom je tegemoet aan de basisbehoeften competentie en autonomie als je zelfstandig werken stimuleert.

Als de leerlingen zonder directe begeleiding van de leerkracht werken, wordt er volgens Forrer & Schouten (2009) gesproken van zelfstandig werken. Het is van belang dat ze dit een bepaalde tijd zelfstandig kunnen volhouden. De kinderen vragen geen hulp aan de leerkracht en de leerkracht controleert niet gelijk de resultaten van de kinderen. Zelfstandig werken is niet alleen individueel werken. Kinderen kunnen ook samenwerken, in tweetallen of in een groep. Het gaat er om dat ze onafhankelijk zijn van de leerkracht, maar niet onafhankelijk van elkaar.

2.2 Taakgericht werken

Wat houdt taakgericht werken in?

Taakgericht werken houdt in dat leerlingen gedurende een lange(re) tijd, geconcentreerd bezig zijn met een taak. ⁴

De leerlingen laten het volgende gewenste gedrag zien:

- * Ze houden zich aan regels en afspraken.
- * Weten om te gaan met uitgestelde aandacht.
- * Vooruit kijken en plannen.
- * Eigen werk evalueren/ reflecteren.
- * Samenwerken.
- * Zorg dragen voor (hulp) materialen.
- * Verantwoordelijkheid nemen/dragen.
- * Zelfstandig kunnen werken.

De leerlingen ontplooiën dit gedrag in een taakgerichte werksfeer, gericht op leerkrachtvaardigheden:

- * Effectieve instructie.
- * Leerstof op niveau/aangepaste taak.
- * Leerstof sluit aan bij leefwereld van de kinderen.
- * Klassenmanagement.
- * Gestructureerde lesopbouw.
- * Veilig groepsklimaat. ⁵

Het tweede en derde punt wordt door Castelijns en Jager (1998) bevestigd. Volgens hen spelen er bij het leerproces altijd emoties een rol. Zo voelt de leerling zich betrokken of niet. Om de betrokkenheid en indirect de taakgerichtheid te vergroten, moeten kinderen zich aangesproken en uitgedaagd voelen.

⁴ Werkplekieren (2008) Internet WWW pagina op URL:

<https://editintra.ehva.nl/content/tweedegraads/algemeen/werkplekieren/info-studenten/Theorie-bij-leertaak-C4-Afstemmen-op-leerlingperspectieven.pdf> (geopend 16-02-2011)

⁵ Beleidsdocument: Taakgerichte werksfeer.(2011) Internet WWW pagina op URL: http://mariaschoollangeweg.dewaarden.net/starnet/media/Team_RKBS_Maria/schoolontwikkeling/Beleidsdocument_taalgerichte_werksfeer.pdf (geopend 16-02-2011)

Volgens Timmerman (1995) moet een taak ook een zekere moeilijkheidsgraad hebben om nog wat uitdaging te bevatten. Maar het moet ook niet te hoog gegrepen zijn. Voor kinderen met een werkhoudingprobleem betekent een moeilijke, lange taak een extra reden om zich niet meer in te zetten.

'De moeilijkheidsgraad van de taak en de verwachtingen die het kind ten opzichte van zichzelf en zijn prestaties koestert, beïnvloeden samen de zelfwaardering van het kind.

(Timmerman, 1995, p. 82).

Een voorbeeld bij bovenstaand citaat: een kind doet geen moeite meer voor zijn werk, want hij denkt dat hij het toch niet kan.

Volgens Bokhorst (2004) proberen leerkrachten taakgericht gedrag te bevorderen omdat anders de kerndoelen van het onderwijs niet behaald kunnen worden. Leerlingen met niet-taakgericht gedrag gebruiken de leertijd niet effectief en doen onvoldoende kennis op, die zij nodig hebben in hun verdere leven.

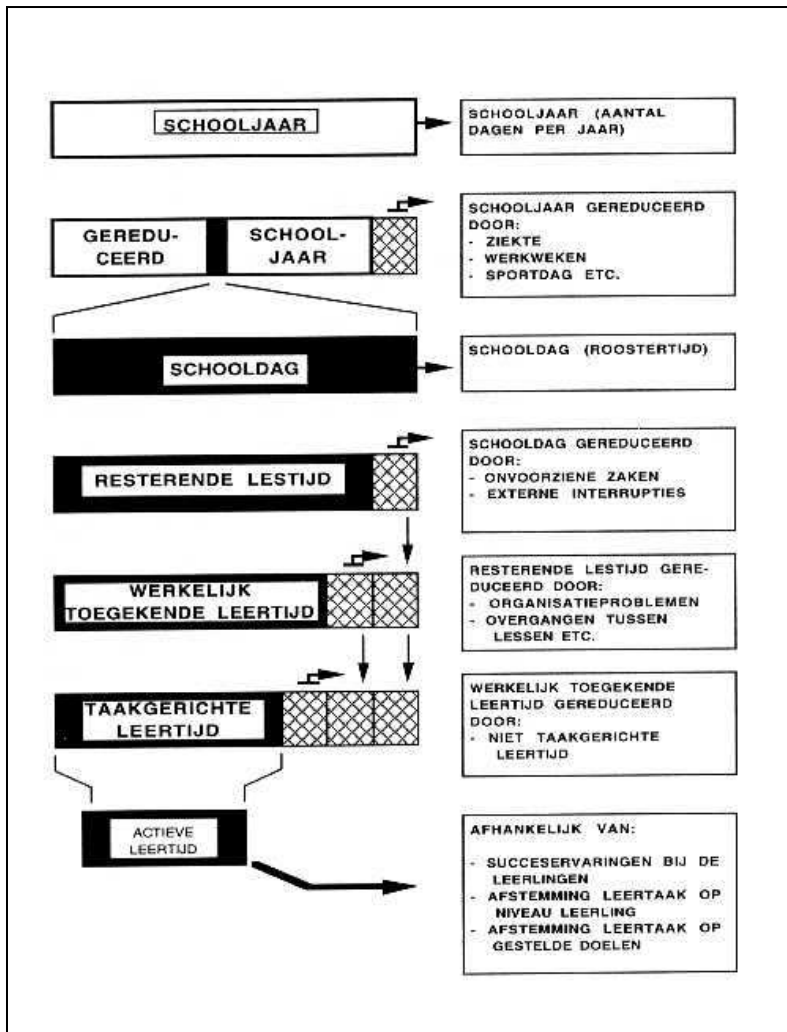
15

In figuur 2.2 ⁶ is te zien dat er van een hele schooldag weinig effectieve leertijd overblijft. Van de beschikbare leertijd wordt er 70 tot 75% taakgericht besteed. Het taakgerichte gedrag van de leerlingen neemt af wanneer de leerkracht zijn sturende rol tijdens de les vermindert.⁷ Denk aan het zelfstandig werken.

⁶Ontwerpatelier.(2011) Internet WWW pagina op URL:
<http://www.ontwerpatelier.nl/etalage/pages/ActiefLeren/Leomonasa/effectiefleren/taakgerichteleertijd.htm> (geopend 16-02-2011)

⁷ Surfsharekit. (2009) Internet WWW pagina op URL:
<http://www.surfsharekit.nl:8080/get/smpid:2829/DS1/> (geopend 16-02-2011)

Figuur 2.2.

Niet alleen de leerkracht hoeft een sturende rol te hebben. De kinderen kunnen die rol ook bezitten. Denk aan de verschillende rollen bij coöperatief leren (Forrer e.a., 2000). Op deze manier is de sturende rol verspreid en kan de taakgerichtheid van de leerlingen gewaarborgd blijven. De leerlingen hebben die verantwoordelijkheid in eigen handen.

2.3 Interventies bij het bevorderen van de taakgerichtheid

Welke interventies zijn er om de taakgerichtheid bij leerlingen te bevorderen?

Om de taakgerichtheid te bevorderen kan er op zoek worden gegaan naar geschikte interventies. Er wordt op drie interventies ingegaan in onderstaande theorie.

De werkwinkel

Een werkwinkel is een hoekje in of bij de klas dat is ingericht als een winkeltje. In het winkeltje liggen verschillende (aantrekkelijke) werkopdrachten. Kinderen die klaar zijn met hun 'gewone werk', kunnen hier een taak kopen. De gekochte taak, wordt door het kind meegenomen naar zijn eigen tafel. De taak moet af en wordt ingeleverd aan 'de toonbank' bij de leerkracht. Dat is de prijs die de klant betaalt. Het werk wordt niet gelijk gecontroleerd. Het is puur inleveren.

De werkwinkel is een creatieve manier om de effectieve leertijd/taakgerichtheid van de kinderen te vergroten. De doelen zijn in twee niveaus te onderscheiden. De wijze waarop kinderen leren: er moeten initiatieven worden genomen. Het tweede niveau is gericht op wat de kinderen leren. De inhoud van de taak moet aansluiten bij de belevingswereld van de kinderen.⁸

17

Coöperatief leren

'In de interactie met elkaar schuilt de leerwinst. Leerlingen komen samen tot betere ideeën, oplossingen en betere denkwijzen. Wanneer de leerlingen met elkaar overleggen, zijn ze in staat effectiever te leren'

(Forrer, Kenter & Veenman, 2000, p. 42).

Volgens van Vugt (2002) werken leerlingen bij coöperatieve werkvormen gestructureerd in zorgvuldig samengestelde groepen. De kinderen krijgen een rol aangemeten waardoor er verantwoordelijkheid wordt gecreëerd, zowel voor zichzelf als elkaar.

⁸ Onderwijs maak je samen 'De werkwinkel' (2011) Internet WWW pagina op URL: <http://www.onderwijsmaakjesamen.nl/bijlagen/JSW%2082%205%20Klabbers.pdf> (geopend 25-01-2011)

Forrer, Kenter en Veenman (2000) bevestigen deze uitspraak. Volgens hen houdt je de samenwerkende kinderen bij deze onderwijsvorm betrokken door het geven van rollen. Door ieder kind een rol te geven, geef je hem als het ware een taak. Het kind is door de rol individueel verantwoordelijk: bijv. 'de materiaalbaas' zorgt voor de spullen. De kinderen worden positief wederzijds afhankelijk van elkaar (Ebbens, 2005). Bijvoorbeeld bij de rol van 'schrijver' zijn de andere kinderen in de groep afhankelijk van hem. Hij moet geen belangrijke zaken vergeten op te schrijven. Je hebt verschillende coöperatieve werkvormen. Een paar voorbeelden: denken - delen - uitwisselen, dobbelen en interviews.

De ervaring leert dat veel leerkrachten het prettig vinden te beginnen met de werkvormen in tweetallen (Forrer, 2000). Dit wordt bevestigd door van Vugt (2002) en Hoogeveen en Winkels (2005). Volgens hen moet je als leerkracht beginnen met werkvormen waarin kinderen in tweetallen moeten werken.

Onderzoek wijst uit dat coöperatief leren, mits structureel aangeboden en toegepast, leidt tot betere prestaties van leerlingen omdat de activiteit en betrokkenheid wordt vergroot.⁹

De Groen/roodkaart:

Volgens Golly en Spraque (2009) worden gehoorzaamheid, verantwoordelijkheid en het tonen van respect in hoge mate bekrachtigd door de 'groen/roodkaart'.

De kaart staat op groen als de klas zich respectvol en volgens de regels (van taakgericht werken) gedraagt. Als iemand zich niet volgens de regels gedraagt, wordt de kaart op rood gezet. Zodra iedereen de klassenregels weer volgt, wordt de kaart op groen gezet. Af en toe is er een geluid te horen in de klas. Klinkt het geluid en staat de kaart op groen, dan krijgt de klas een punt in het vak 'groen'. Bij een rode kaart, krijgt de klas een punt in het rode vak. Als er aan het eind van de ochtend meer punten in het groene vak staan, wordt er een vak in een grote tekening gekleurd. Als de tekening compleet is, volgt er een beloning.

⁹ BCO-onderwijsadvies. (2011). Internet WWW pagina op URL: http://www.bco-onderwijsadvies.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=183&Itemid=202 (geopend 16-02-2011)

De methode is op onderstaande ideeën gebaseerd:

- * Leerlingen gedragen zich volgens de klassenregels.
- * Een impuls van buiten stimuleert de ontwikkeling naar geestelijke zelfstandigheid (van extrinsiek gemotiveerd naar intrinsiek gemotiveerd).
- * Het bevorderen van de samenwerking en het delen van de verantwoordelijkheid voor het succes van alle leerlingen.

'Het spel is erg effectief gebleken voor zowel leerlingen van alle leeftijden als voor volwassenen.' (Golly en Spraque, 2009, p. 147)

2.4 De 1-ZORGRROUTE

Wat is de 1-ZORGRROUTE?

De 1-ZORGRROUTE (Clijsen, 2007) kan gedefinieerd worden als een eenduidige route van leerlingenzorg, die gebaseerd is op de principes van handelingsgerichtheid. Dit vindt plaats in de groep, school en regio.¹⁰

Het 'Handelingsgericht werken' (HGW), staat centraal bij het werken op groepsniveau. De cyclus van zes stappen wordt gevolgd (Clijsen, 2007):

1. De gegevens van leerlingen worden weergegeven in een groepsoverzicht.
2. De leerlingen worden gesignaleerd die extra begeleiding nodig hebben.
3. De onderwijsbehoeften van de leerlingen worden benoemd. Met in het bijzonder de gesignaleerde leerlingen.
4. De leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften worden geclusterd.
5. Er wordt een groepsplan opgesteld.
6. Het groepsplan wordt uitgevoerd.

Bij een pedagogisch groepsoverzicht moeten er gegevens verzameld worden die betrekking hebben tot de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. Er kan gedacht worden aan: de werkhouding, motivatie, samenwerken, het gedrag, de leerstijl en het zelfstandig werken. Volgens Clijsen (2007) is het belangrijk dat de doelen uit het groepsplan meetbaar zijn. Je kunt daarom de doelen in een pedagogisch groepsplan beter in concrete gedragstermen beschrijven en evalueren.

¹⁰ 1-zorgroute (2011) Internet WWW pagina op URL: <http://1-zorgroute.blogspot.com/2010/11/1-stap-verder-met-1-zorgroute.html> (geopend 25-01-2011)

2.5 Vaardigheden van de gespecialiseerde leraar

Over welke vaardigheden moet ik als GL-er beschikken om de taakgerichtheid tijdens het zelfstandig werken te kunnen vergroten?

Een klimaat waarin kinderen goed zelfstandig kunnen werken, eist een goede organisatie van het onderwijs. De leerkracht is verantwoordelijk voor deze organisatie. Volgens Forrer & Schouten (2009) vormen de volgende vaardigheden een goede basis voor de organisatie van het onderwijs:

- *Duidelijkheid*: effectieve instructie en de kinderen laten weten wat je van hen verwacht. Zoals de taak uitvoeren en wat ze daarna kunnen gaan doen.
- *Alert zijn en aandacht spreiden*: als leerkracht moet je in staat zijn je aandacht te spreiden onder het zelfstandig werken. Als je bijvoorbeeld een groepje hulp biedt, moet je ook overzicht blijven houden over de rest van de groep. Je merkt bijvoorbeeld dat een kind hulp nodig heeft of niet taakgericht werkt. Je grijpt in om de goede werksfeer te behouden.
- *Betrokkenheid van leerlingen versterken*: je kunt door je eigen houding laten zien dat je betrokken bent, bijvoorbeeld met een glimlach. Zelf enthousiast zijn, maakt de kinderen ook meer enthousiast. Daarnaast kun je kinderen betrokken houden door (open) vragen te stellen. De kinderen worden aan het denken gezet. Coöperatieve werkvormen nodigen uit tot betrokkenheid omdat leerlingen samen over iets kunnen gaan nadenken. De kinderen krijgen rollen toegewezen en worden zo verantwoordelijk gemaakt voor het groepsproduct. Prijs de kinderen regelmatig, maar meen het wel. Overdadig prijzen maakt je als leerkracht niet geloofwaardig. De taken horen aan te sluiten bij de belevingswereld en het niveau van de kinderen. Dan zijn ze gemotiveerd om aan de taak te werken.
- *Leerlingen verantwoordelijkheid geven*: de kinderen zijn gedreven om hun taak goed uit te voeren. Het bevordert het zelfvertrouwen van de kinderen. Ze hebben het 'zelf gedaan'.

In hoofdstuk 3 ga ik beschrijven hoe mijn onderzoek is opgebouwd.

Hoofdstuk 3

Onderzoeksmethodologie

In dit hoofdstuk wordt de opbouw van mijn onderzoek beschreven. Ik beschrijf onder andere per onderzoeksvraag welke onderzoeksvorm ik kies en hoe ik de data verzamel.

3.1 Onderzoeksvorm

Mijn onderzoek wordt een 'actieonderzoek'. Volgens Harinck (2007) is een actieonderzoek een onderzoek dat gericht is op het eigen handelen van de leerkracht en de situatie waarin dat handelen plaatsvindt. Met een groep leerlingen ga ik handelen op klassenniveau. De geproduceerde kennis die in mijn onderzoek ontstaat, wil ik gaan toepassen om het onderwijs op een hoger niveau te brengen. Daarnaast maak ik als gespecialiseerd leerkracht een ontwikkeling door. Ik hoop er achter te komen hoe ik de taakgerichtheid bij mijn leerlingen vergroot. Dit betekent dat ik mij onderzoekend ga opstellen. Ik wil echter wel realistisch blijven, door er niet van uit te gaan dat ik 'het medicijn' heb gevonden voor het verhogen van de effectieve leertijd. *'Onderwijssituaties zijn complex en problemen worden zelden opgelost door acties die zich misschien slechts op een of enkele aspecten van de situatie richten.'* (Kallenberg e.a., 2007, p. 101). Ik ga proberen zo goed mogelijk actieonderzoek te voeren, maar met een realistische kijk. Deze 'kijk' heb ik nodig om niet te blijven hangen in het 'denken over het onderzoek' maar in het 'uitvoeren van het onderzoek'.

22

3.2 Verzameling van de data

Mijn onderzoek is zowel kwalitatief als kwantitatief van aard. De resultaten van het onderzoek beschrijf ik in woorden, maar ook in tabellen en diagrammen. Ik stel bijvoorbeeld het percentage van de taakgerichtheid van mijn leerlingen vast en geef dit weer in een tabel.

Voor mij is het belangrijk om bij het voeren van onderzoek, op een overzichtelijke manier te werk gaan. Dit ga ik creëren door per deelvraag na te gaan, hoe ik de data verzamel, welke middelen ik ga gebruiken en wie erbij betrokken zijn.

1. *Wat wordt er verstaan onder zelfstandig werken?*
2. *Wat houdt taakgericht werken in?*
3. *Welke interventies zijn er om de taakgerichtheid bij leerlingen te bevorderen?*
4. *Wat is de 1-ZORGRROUTE?*
5. *Over welke vaardigheden moet ik als GL-er beschikken om de taakgerichtheid tijdens het zelfstandig werken te kunnen vergroten?*

Bovenstaande vragen zijn theoretisch van aard. In hoofdstuk 2 heb ik antwoord gegeven op deze vragen. Dit hoofdstuk is een klein *literatuuronderzoek* op zich. Ik houd er rekening mee dat onder literatuur, ook bronnen op Internet vallen. De bronvermelding moet op een juiste manier vermeldt staan (Kallenberg, 2007). De juiste manier is volgens de APA-normen.

6. *Welke visie heeft de school ten aanzien van taakgericht- en zelfstandig werken?*

In een interview met de directrice, hoop ik een antwoord te krijgen op deze vraag. *‘Een interview is een min of meer doelgericht gesprek, waarbij het erom gaat met vragen te achterhalen wat er bij (een) bepaalde persoon /personen leeft aan ideeën, opinies, meningen en dergelijke.’* (Kallenberg e.a., 2007, p. 215)

Ik kies voor een interview omdat dit mij meer diepte geeft dan het afnemen van een vragenlijst. Als ik de visie helder voor ogen heb, kan ik mijn onderzoek binnen dit afgebakende terrein toepassen. Mijn interventies moeten bijvoorbeeld wel passen binnen de visie van de school. In hoofdstuk 1 heb ik beschreven dat ik wil gaan werken aan de kritiekpunten van het inspectierapport. Dan wil ik zo dicht mogelijk bij de visie van de school blijven.

7. *Hoe is de huidige situatie van de taakgerichtheid in groep 5?*

De beginsituatie van de taakgerichtheid van de leerlingen uit groep 5, ga ik meten door middel van observatie. Onder observeren wordt een vorm van bewust waarnemen verstaan, waarbij je vooraf een doel vaststelt en een plan maakt voor de manier waarop je dat gaat doen (Janson en Memelink, 2005).

Aan de hand van een systematisch schema, zie bijlage 1, ga ik de taakgerichtheid meten. De deelnemers zijn de leerlingen van groep 5. Iedere minuut wordt gescoord hoeveel leerlingen taakgericht- en niet-taakgericht werken.

Na afloop is te berekenen hoeveel procent van de kinderen taakgericht bezig waren. Leerlingen die 80% van de tijd taakgericht werken, halen een aanvaardbaar gemiddelde.¹¹

Dit is de *beginmeting* van mijn onderzoek. Met dezelfde wijze van observatie, houd ik een eindmeting. Op deze wijze wil ik er achter komen of de taakgerichtheid van de leerlingen is vergroot. De resultaten van de observatie verwerk ik in overzichtelijke tabellen, zodat ik de metingen goed met elkaar kan vergelijken.

8. Hoe geef ik het pedagogisch groepsplan vorm?

Ik volg de 6 stappen van HGW, zie hoofdstuk 2, om tot een geschikt groepsplan te komen. Bij het ontwikkelen van een pedagogisch groepsplan, moet ik beschikken over gegevens van de leerlingen. Die gegevens verzamel ik door gebruik te maken van het leerlingvolgsysteem. Eventuele professionele hulp bij het maken van het groepsplan, kan ik vragen aan de IB'er.

9. Welke interventie levert de meeste taakgerichtheid op bij mijn leerlingen in groep 5?

De interventies ga ik uitvoeren in de praktijk. Dit zijn: de werkwinkel, coöperatieve werkvormen en de groen/ rood kaart. Twee keer per week, in een totale tijdsduur van twee weken, voer ik dezelfde interventie uit. Dit traject doorloop ik drie keer met steeds een andere interventie. De uitvoering van dit deel van mijn onderzoek zal dus 6 weken in beslag nemen. De vierde (laatste) keer van uitvoering van een interventie, meet ik de taakgerichtheid van de leerlingen. Dit doe ik op dezelfde manier als de beginmeting. Is de taakgerichtheid vergroot? Bij welke interventie is het meeste succes geboekt? Omdat ik zelf als leerkracht een grote rol heb bij het zelfstandig werken en het stimuleren van taakgericht gedrag, leg ik de laatste uitvoering, vast op video. Ik kan dan achteraf gericht observeren. De betrokkenen bij dit onderzoek zullen zijn: de leerkracht en de kinderen.

¹¹ Beleidsdocument: Taakgerichte werksfeer.(2011) Internet WWW pagina op URL: http://mariaschoollangeweg.dewaarden.net/starnet/media/Team_RKBS_Maria/schoolontwikkeling/Beleidsdocument_taaqgerichte_werksfeer.pdf (geopend 16-02-2011)

3.3 Triangulatie

Bij triangulatie wordt eenzelfde fenomeen vanuit verschillende perspectieven onderzocht (Donche, 2005).

Ik maak in mijn onderzoek gebruik van meerdere gegevensbronnen: literatuur, interview en observaties. Eerder in dit hoofdstuk beschreef ik dat mijn onderzoek zowel kwalitatief als kwantitatief van aard is. Harinck (2007) beschrijft dat het verzamelen van gegevens op een kwalitatieve of kwantitatieve manier, ook een vorm van speciale triangulatie is. De uitslagen van mijn begin- en eindmeting verwerk ik op een kwantitatieve manier. Ik kan op deze manier de gegevens gemakkelijk met elkaar vergelijken. Vooraf aan deze meting heb ik al op een kwalitatieve manier gegevens verzameld over de verschillende interventies, door middel van literatuur. Er is dus een verscheidenheid aan verschillende gegevensbronnen in mijn onderzoek.

3.4 Validiteit en betrouwbaarheid

Ik ga de betrouwbaarheid van mijn onderzoek na, door te kijken naar de herhaalbaarheid en nauwkeurigheid van de meting Harinck (2007).

Herhaalbaarheid: wanneer ik de metingen zou herhalen, denk ik dat er ongeveer dezelfde resultaten uit zouden komen. De kinderen zitten in dezelfde setting: zelfstandig werken, met dezelfde methode. Ieder moment is anders en daardoor is het onmogelijk exact iets te kopiëren.

Nauwkeurigheid: Ik ga observeren door middel van een camera. Die geeft exact het beeld van de situatie weer. Het is alleen aan mij om zo objectief mogelijk te blijven en puur te noteren wat ik zie.

Validiteit: de camera legt het gedrag van de leerlingen vast. Dit wil ik graag weten. De kinderen kunnen zich misschien anders voor gaan doen, wanneer ze in de gaten hebben dat er een camera in de klas staat. Het kan de resultaten van mijn onderzoek beïnvloeden. Ik stel daarom de camera verdekt op.

3.5 Ethiek

In mijn onderzoek houd ik rekening met ethische kwesties. Ik gebruik fictieve namen van de kinderen. Ik ga discreet om met informatie uit het leerlingvolgsysteem. De school wordt niet bij naam genoemd, net als alle andere betrokkenen binnen de school. In mijn onderzoek maak ik gebruik van filmopnames. Ik heb gezorgd dat ik hiervoor toestemming van de ouders heb.

In verband met de privacy van de kinderen en anonimiteit van de school is het filmmateriaal niet bijgesloten bij dit onderzoek. Voor inzage van het filmmateriaal kunt u contact opnemen met de onderzoeker.

In hoofdstuk 4 beschrijf ik de antwoorden op de deelvragen. De antwoorden zijn verkregen door een analyse van de data.

Hoofdstuk 4

Data analyse en resultaten

De resultaten worden in dit hoofdstuk weergegeven. De gevonden antwoorden op de data-analyse staan centraal.

De data is verzameld door middel van interview en observaties.

4.1 Interview: visie van de school

Welke visie heeft de school ten aanzien van taakgericht- en zelfstandig werken?

Ik geef hieronder een samenvatting weer van het interview. De belangrijkste punten die van toepassing zijn op mijn onderzoek licht ik er uit. Voor een overzicht van het gehele interview verwijst ik naar bijlage 2.

Samenvatting van het interview:

De school wil het taakgericht werken stimuleren en betere maatregelen treffen. Het streven is om binnen alle groepen dezelfde aanpak te hanteren.

Het zelfstandig werken heeft dit schooljaar een duidelijkere plaats gekregen. Niet alleen 'afmaken waar je mee bezig bent', maar zelfstandig werken door middel van een weektaak.

Voor alle kinderen, maar zeker voor kinderen met gedragsproblemen is duidelijkheid het meest belangrijk in combinatie met een strakke organisatie. Dat houdt in: een goede instructie, materialen die op tijd klaar liggen en een duidelijke werkwijze. Wellicht heeft een kind met gedragsproblemen behoefte aan een afgeschermd omgeving.

Volgens de directrice moet de sfeer eerst goed zijn voordat er een 'vrije vorm' van zelfstandig werken kan worden ingevoerd. Ze bedoelt hier mee dat kinderen de vrijheid krijgen om zelf van hun plaats te gaan. Nu steken de kinderen hun vinger op en komt de leerkracht naar hen toe. Dit is volgens haar uit ervaring, minder onrustig dan dat zij naar de leerkracht toe komen. De leerkracht moet een vaste looproute hanteren waardoor de kinderen beter om kunnen gaan met uitgestelde aandacht.

Bij kinderen met gedragsproblemen is het van belang om te achterhalen hoe lang zij effectief kunnen werken. Is een kwartier lang genoeg? En bijvoorbeeld 2 x 15 minuten. Of werken de kinderen liever 30 a 40 minuten achter elkaar aan een taak? Als de aandacht verslapt en de kinderen wachten tot de tijd om is, dan is het niet effectief. Als je merkt dat een kind onrustig wordt tijdens het zelfstandig werken, kun je hem volgens de directrice het beste een klusje geven. Er is ruimte voor persoonlijk aandacht, voordat de situatie escaleert. Een kind individueel aanspreken bederft volgens haar niet de leersfeer. Dit kan wel gebeuren als je een kind voor de hele groep aanspreekt.

Beloningssystemen om de taakgerichtheid te bevorderen kunnen volgens de directrice stimulerend werken, maar dan moet er wel een duidelijk doel worden afgesproken. Als het kind niet weet waarvoor hij wordt beloond, is het niet effectief.

Samenwerken onder het zelfstandig werken vindt de directrice positief. Alles wat kinderen van elkaar kunnen leren is meegenomen. Homogene of heterogene groepen op cognitief niveau kunnen worden gevormd. Het is echter wel zaak om naar de onderlinge relaties van de kinderen te kijken. Je kunt geen kinderen bij elkaar zetten die niet met elkaar overweg kunnen, waardoor het samenwerken niet goed uit de verf komt. Als de sfeer onderling niet goed is, levert het niets op. Stap voor stap moet het samenwerken worden opgebouwd. De leerkracht moet telkens opnieuw bekijken, wat levert het op als ik deze kinderen bij elkaar zet?

Er is op de school voor een weektaak gekozen omdat dit op maat kan worden gemaakt, waardoor het voor ieder kind haalbaar is. Daarnaast is door deze manier van zelfstandig werken, ruimte voor extra instructie aan kinderen met speciale onderwijsbehoeftes.

Een pedagogisch groepsplan kan volgens de directrice een meerwaarde hebben voor leerlingen op de school. De pedagogische onderwijsbehoeften moeten altijd mee worden genomen in het didactische groepsoverzicht. Als je een aspect zoals de taakgerichtheid wilt bevorderen, is het nuttig om het te verwerken in een pedagogisch groepsplan. Je hebt dan een duidelijke leidraad.

4.2 Nulmeting

Hoe is de huidige situatie van de taakgerichtheid in groep 5?

De huidige situatie van het zelfstandig werken heb ik geobserveerd en vervolgens geanalyseerd op taakgericht gedrag.

Ik heb criteria opgesteld voor taakgericht gedrag, afkomstig uit hoofdstuk 2.2. Kinderen die niet aan deze criteria voldoen vertonen niet-taakgericht gedrag. Per interventie kan de inhoud van de criteria verschillen. Bijvoorbeeld bij het criterium: 'Houden aan regels en afspraken'. Bij de nulmeting mag het kind alleen met toestemming van zijn plaats en bij de werkwinkel mag hij zelf materialen pakken en dus opstaan. Daarom staan per interventie de criteria van taakgericht gedrag en de inhoud beschreven.

Taakgericht gedrag - Nulmeting

Houden aan regels en afspraken.	Omgaan met uitgestelde aandacht.	Vooruit kijken en plannen.	Eigen werken evalueren/ reflecteren.	Samenwerken.	Zorg voor materialen.	Verantwoordelijkheid nemen / dragen.	Zelfstandig kunnen werken.
- Je blijft op je plaats zitten. - Steek je vinger op als je iets niet snapt of naar het toilet moet.	- Ga naar de volgende opdracht als je op de juf moet wachten.	- Je maakt eerst de 'moet'-taken, dan de 'mag'-taken op de weektaak.	Staat er op de weektaak dat je het zelf mag nakijken? Vraag dan aan de juf om een nakijkblad.	Vragen om hulp: fluisteren met degene die naast je zit. De taak wordt niet samen gemaakt.	- Je gaat netjes om met de materialen. - Schrijf met vulpen.	- Je kijkt pas na als je de gehele taak af hebt.	- Je maakt de taak alleen.

Resultaten observatie groep 5: Nulmeting

Leerkracht: juf Ilona

Datum: 3 maart 2011

Leerlingen: 12

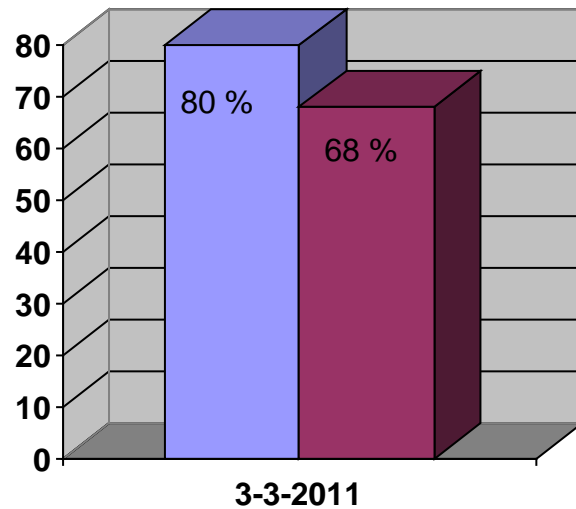
Situatiebeschrijving: zelfstandig werken aan de weektaak.

Minuten	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Totaal:
Aanwezige kinderen in de klas	12	11	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	11	12	12	178
Niet taakgericht	4	2	1	3	5	2	5	5	4	7	5	4	4	3	3	57
Taakgericht	8	9	11	9	7	10	7	7	8	5	7	8	7	9	9	121

Resultaten in procenten:

Taakgericht: aanwezig in de klas x 100 = %

121: 178 x 100 = 68 %

■ Aanvaardbare taakgerichtheid
■ Taakgerichtheid groep 5

30

4.3 Pedagogisch groepsplan

Hoe geef ik het pedagogisch groepsplan vorm?

Om een effectief groepsplan te ontwikkelen, moeten vooraf de onderwijsbehoeftes van de leerlingen in kaart worden gebracht. Deze behoeftes worden verwerkt in het groepsoverzicht. In het groepsoverzicht worden de gegevens uit het leerlingvolgsysteem SCOL: 'Sociale Observatie Competentie Lijst' meegenomen. Dit gaat over de sociaal-emotionele ontwikkeling en taakaanpak en werkhouding van de leerlingen. De score wordt in een aparte tabel vermeld, met extra aandachtspunten. Ik richt me voornamelijk op 'taakaanpak en werkhouding'. Ik neem wel de sociale competentie van de leerlingen mee omdat dit een belangrijke rol speelt bij de coöperatieve werkvorm. Voor het groepsoverzicht verwijs ik naar bijlage 3. Na het opstellen van het groepsoverzicht worden de leerlingen geclusterd. De klas wordt in drie groepen ingedeeld. Dit op basis van de uitslag van SCOL en de aanpak van een taak en werkhouding van de leerlingen.

Groep 1: hoge uitslag SCOL, goede taakaanpak / werkhouding.

Groep 2: gemiddelde uitslag SCOL, redelijke taakaanpak/ werkhouding.

Groep 3: lage uitslag SCOL, matige taakaanpak/ werkhouding. Voor deze indeling verwijs ik naar bijlage 4.

31

Aan de hand van de voorgaande stappen heb ik het pedagogisch groepsplan opgesteld. Het plan bevat een algemene doelstelling: 'De taakgerichtheid bij de leerlingen is tijdens het zelfstandig werken bevorderd naar 80 %. Daarnaast staan er subdoelen vermeld voor zowel de hele groep als de subgroepen: zelfstandig de weektaak afmaken en werken volgens de criteria van de groen/ roodkaart, de coöperatieve werkvorm en de werkwinkel. Bij de subgroepen staan de volgende doelen centraal:

Groep 1: Positieve verwachtingen van het eigen werk.

Groep 2: De kinderen weten wat ze moeten doen en hebben de taak aan het einde van de les af.

Groep 3: Werken zonder onderbreking en hebben de geplande taken aan het einde van de les af.

Om naar deze doelen toe te werken staat er in het plan de aanpak beschreven, de organisatie en de wijze van evalueren. Voor een overzicht van het plan, zie bijlage 5.

4.4 Uitvoering van de interventies.

Welke interventie levert de meeste taakgerichtheid op bij mijn leerlingen in groep 5?

Iedere interventie heb ik 2x per week, in een totale tijdsduur van 2 weken uitgevoerd.

De laatste uitvoering heb ik geobserveerd door middel van video-opname. Per interventie zijn de resultaten verwerkt in een tabel en grafiek.

4.4.1 Groen/ roodkaart (Golly en Sprague, 2009)

Bij de groen/ roodkaart houden de kinderen zich aan dezelfde inhoudelijke criteria als bij de nulmeting. Zo wordt puur het effect van het beloningssysteem gemeten.

De resultaten van de groen/ roodkaart staan weergegeven op de volgende bladzijde.

Resultaten observatie groep 5: Groen/ roodkaart.

Leerkracht: juf Ilona Datum: 25 maart 2011 Leerlingen: 12

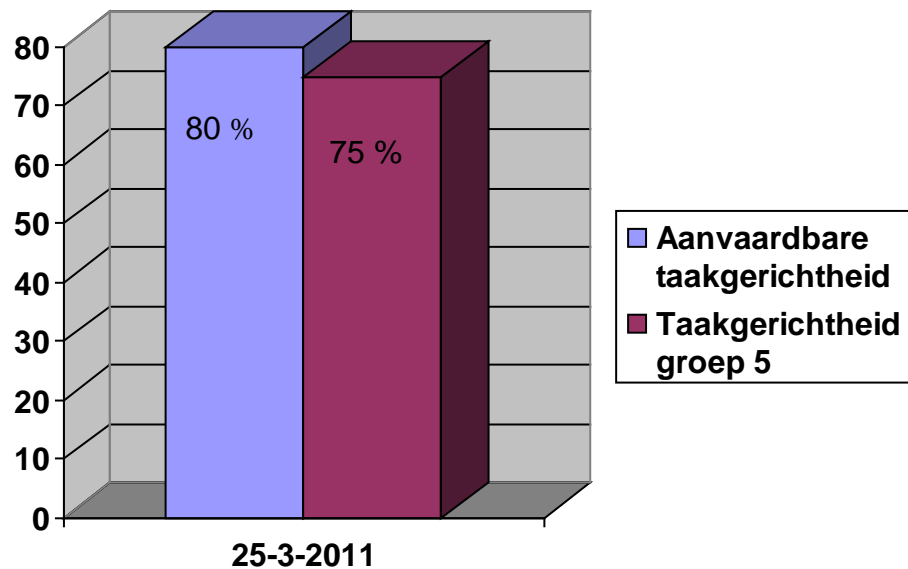
Situatiebeschrijving: zelfstandig werken aan de weektaak

Groen/roodkaart

Minuten	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Totaal:
Aanwezige kinderen in de klas	12	12	12	11	11	12	12	12	12	11	12	12	10	11	12	174
Niet taakgericht	0	1	1	3	2	4	5	4	5	5	4	3	2	1	4	44
Taakgericht	12	11	11	8	9	8	7	8	7	6	8	9	8	10	8	130

Resultaten in procenten:

Taakgericht: aanwezig in de klas x 100 = %	130: 174 x 100 = 75%
--	----------------------

De kinderen zijn bij deze interventie meer taakgericht, dan bij de nulmeting. Ze zijn alert voor het geluid. Kinderen die niet taakgericht aan het werk zijn, trekken andere kinderen mee in hun gedrag. Dit is te zien na 6 minuten. De laatste minuten heb ik extra nadruk gelegd op het geconcentreerd blijven werken. In de tabel is te zien dat dit de taakgerichtheid heeft beïnvloed.

4.4.2 Coöperatieve werkvorm¹²

Ik heb gekozen om één werkvorm afkomstig uit coöperatief leren, in te zetten onder het zelfstandig werken. Op deze manier is mijn meting specifiek, omdat iedere werkvorm zijn eigen regels en afspraken heeft. De werkvorm 'duo's' staat centraal. Dit is een werkvorm in tweetallen. De kinderen hebben nog niet voldoende samenwerkingsvaardigheden om met meerdere groepsleden te werken.

Taakgericht gedrag – Coöperatieve werkvorm: 'Duo's'

Houden aan regels en afspraken.	Omgaan met uitgestelde aandacht.	Vooruit kijken en plannen.	Eigen werken evalueren/ reflecteren.	Samenwerken.	Zorg voor materialen.	Verantwoordelijkheid nemen / dragen.	Zelfstandig kunnen werken.
<ul style="list-style-type: none"> - Om de beurt wordt er één opgave gemaakt door de 'maker'. - De maker denkt hardop na. - Je blijft samen aan tafel zitten. - Denk aan de T-kaart.¹³ 	<ul style="list-style-type: none"> - Aan de juf kun je nu niets vragen. Vraag hulp aan de helper. 	<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel vragen moet je beantwoorden per persoon? 	<ul style="list-style-type: none"> De helper observeert en controleert of het antwoord goed is. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rollen: 'helper' en 'maker'. - Bij een goed antwoord: compliment geven. - Bij een fout antwoord: meehelpen om het goede antwoord te vinden. 	<ul style="list-style-type: none"> - Je gaat netjes om met de materialen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Je neemt je rol serieus. - Maker: maakt een opgave. - Helper: Controleert en helpt de maker als dit nodig is. - Je houd je alleen bezig met de taak, niet met andere activiteiten. 	<ul style="list-style-type: none"> - Samen werk je aan de taak. Er worden geen andere groepjes gestoord. Je vraagt alleen hulp aan elkaar.

¹² Forrer, Kenter en Veenman (2000), van Vugt (2002), Ebbens (2005), Forrer (2000) en Hoogeveen en Winkels (2005).

¹³ Bijlage 6.

Resultaten observatie groep 5: coöperatieve werkvorm 'Duo's'

Leerkracht: juf Ilona

Datum: 8 april 2011

Leerlingen: 12

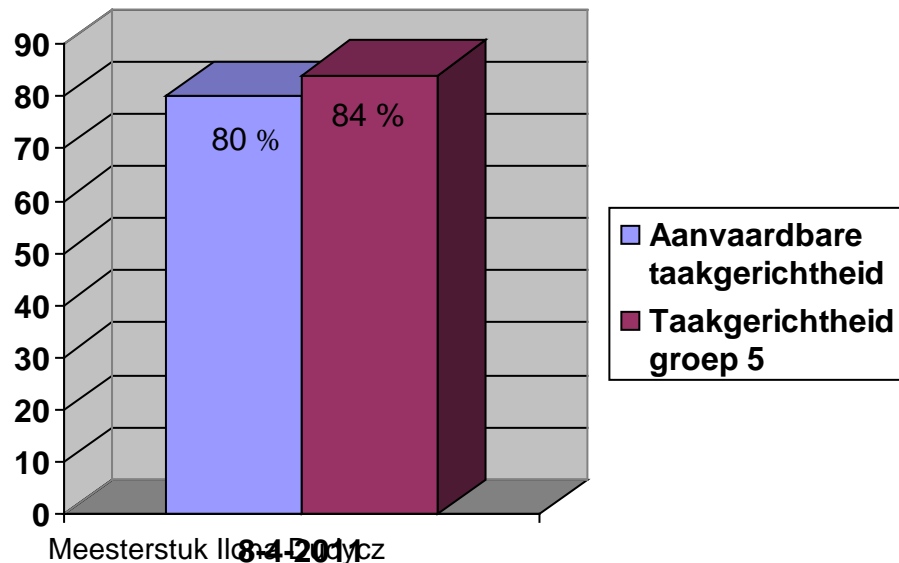
Situatiebeschrijving: zelfstandig werken aan de weektaak
In Duo's

Minuten	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Totaal:
Aanwezige kinderen in de klas	12	12	12	12	12	12	12	12	12	11	12	12	12	11	11	177
Niet taakgericht	0	1	4	4	6	4	2	0	2	0	1	0	0	3	1	28
Taakgericht	12	11	8	8	6	8	10	12	10	11	11	12	12	8	10	149

Resultaten in procenten:

Taakgericht: aanwezig in de klas x 100 = %

149: 177 x 100 = 84%

In de tabel is te zien dat de kinderen een vrij lange opstart nodig hebben voor deze werkvorm. Als de taakgerichtheid minder wordt, is te zien dat dit per tweetal gaat. Dat komt waarschijnlijk omdat de kinderen in tweetallen samenwerken. Van de 8ste tot de 13de minuut is de taakgerichtheid op zijn hoogst.

Een gemiddelde taakgerichtheid van 84%. Het resultaat is hoger dan het aanvaardbare gemiddelde.

4.4.3 De werkwinkel¹⁴

De kinderen houden zich bij de werkwinkel aan onderstaande criteria.

Taakgericht gedrag – De werkwinkel

Houden aan regels en afspraken.	Omgaan met uitgestelde aandacht.	Vooruit kijken en plannen.	Eigen werken evalueren/ reflecteren.	Samenwerken.	Zorg voor materialen.	Verantwoordelijkheid nemen / dragen.	Zelfstandig kunnen werken.
<ul style="list-style-type: none"> - Kijk op je weektaak: welke vakken zijn voor mij 'te koop' in de werkwinkel? - De gekochte taak wordt meegenomen naar de eigen tafel en gemaakt. - Prijs = taak af + inleveren aan de toonbank bij de juf. - De bonus: had je de vorige keer een taak helemaal goed? Je verdient een 'bonus-taak' naar keuze. 	<ul style="list-style-type: none"> - Leg je kaartje op de hoek van de tafel op rood, als je een opgave niet snapt.¹⁵ - Ga naar de volgende opgave als je op de juf moet wachten. - Vraag je buurman/vrouw om hulp. 	<ul style="list-style-type: none"> -Denk je dat het lukt om de taak binnen de tijd 'te betalen' (af te maken)? 	<ul style="list-style-type: none"> - Heb je alle opgaven gemaakt? 	<ul style="list-style-type: none"> Vragen om hulp: fluisteren met degene die naast je zit. De taak wordt niet samen gemaakt. 	<ul style="list-style-type: none"> - Je gaat netjes om met de materialen, als je een taak uitzoekt. Andere kinderen die een taak willen kopen, verdienen ook een goed product. - Schrijf met vulpen. 36 	<ul style="list-style-type: none"> - Je maakt alleen taken die je nog niet eerder gedaan hebt. 	<ul style="list-style-type: none"> - Je maakt de taak alleen.

¹⁴ Onderwijs maak je samen 'De werkwinkel' (2011) Internet WWW pagina op URL: <http://www.onderwijsmaakjesamen.nl/bijlagen/JSW%2082%205%20Klabbers.pdf> (geopend 25-01-2011)

¹⁵ Dit een vragenkaartje. Het kaartje heeft een groene kant: 'ik heb geen vraag' en een rode kant: 'ik heb een vraag'. De leerkracht maakt een vaste looproute in de klas.

Resultaten observatie groep 5: 'De werkwinkel'.

Leerkracht: juf Ilona

Datum: 22 april 2011

Leerlingen: 12

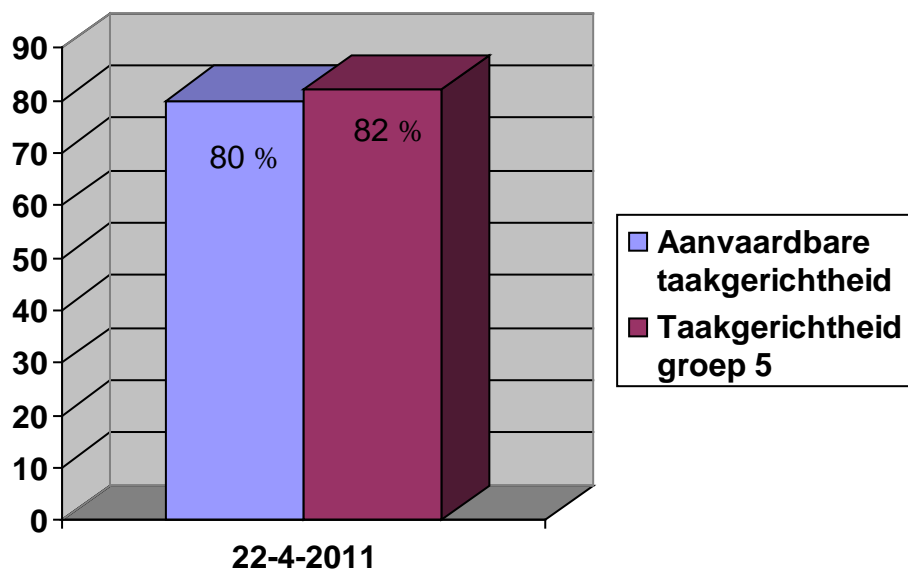
Situatiebeschrijving: zelfstandig werken aan de weektaak.

Minuten	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Totaal:
Aanwezige kinderen in de klas	12	12	12	11	11	12	12	12	12	12	12	12	11	12	11	176
Niet taakgericht	0	0	1	0	2	2	2	4	2	3	3	2	3	3	4	31
Taakgericht	12	12	11	11	9	10	10	8	10	9	9	10	8	9	7	145

Resultaten in procenten:

Taakgericht: aanwezig in de klas x 100 = %

$$145:176 \times 100 = 82 \%$$

De kinderen werken 82 % van de tijd taakgericht. Dit is een score boven het aanvaardbare gemiddelde. In de 8ste en 15de minuut werkt 1/3 van de kinderen niet taakgericht. Het valt op dat dit in het midden, en aan het eind van de les is. De kinderen werken taakgerichter in de eerste helft (tot de 7de minuut), dan in de tweede helft.

In hoofdstuk 5 geef ik antwoord op mijn centrale onderzoeksvraag. Er worden conclusies getrokken naar aanleiding van het onderzoek.

Hoofdstuk 5

Conclusies

In dit hoofdstuk worden de conclusies van het onderzoek getrokken. Er vormt zich een antwoord op de centrale onderzoeksvraag. Daarnaast licht ik toe wat het onderzoek heeft bijgedragen aan mijn handelingsverlegenheid en wat het belang van de uitkomsten is. Tot slot geef ik een aanbeveling voor vervolgonderzoek.

5.1 Pedagogisch groepsplan

Een effectief pedagogisch groepsplan, gericht op het bevorderen van de taakgerichtheid, komt tot stand als de onderwijsbehoeftes van de leerlingen door middel van een groepsoverzicht, in kaart worden gebracht.

Zelfstandig werken is volgens Forrer & Schouten (2009) niet alleen individueel werken, samenwerken kan ook aan bod komen. Het is dus van belang om naast de taakaanpak en werkhouding, ook de sociale competenties van de leerlingen mee te nemen in het groepsoverzicht.

Het meest effectief bij samenwerken is het beginnen met werkvormen in tweetallen (Forrer, 2000 en Vugt, 2002 en Hoogeveen en Winkels, 2005). Uit het onderzoek is gebleken dat het werken in tweetallen inderdaad effectief is.

De leerlingen waren in het plan geclusterd van goede taakgerichtheid naar matige taakgerichtheid. Zo kon in het groepsplan per groep de aanpak worden beschreven. Dit plan bood een duidelijke leidraad voor mij als leerkracht.

In het plan waren zowel doelen voor de hele groep beschreven, als subdoelen per groep. Er waren doelen die alle kinderen moesten behalen, zoals het werken volgens de coöperatieve werkvorm. Ook waren er doelen gesteld per groep die aansloten op de onderwijsbehoeftes van de leerlingen. Door de algemene doelstelling: 'De taakgerichtheid bij de leerlingen is tijdens het zelfstandig werken bevorderd naar 80 %' op te stellen, bleef ik dicht bij de kern van het onderzoek.

5.2 Interventies

De conclusies na uitvoering van de interventies worden getrokken. Overeenkomsten en verschillen met de theorie worden nader belicht.

5.2.1 Coöperatieve werkvorm: 'Duo's'

De coöperatieve werkvorm bood de leerlingen met behulp van de T-kaart en de aangewezen rollen veel duidelijkheid. Een punt wat de directrice in het interview als belangrijk beschouwde voor leerlingen met gedragsproblemen. Volgens van Vugt (2002), wordt er door de rollen verantwoordelijkheid gecreëerd. De kinderen uit mijn onderzoek kregen een rol van 'helper' of 'maker' waardoor zij de taak inderdaad serieuzer namen en taakgerichter gingen werken.

De kinderen werden bij elkaar geplaatst op basis van een goede onderlinge relatie. Het groepsplan bood hiervoor structuur.

Uit de eindmeting blijkt dat de kinderen een lange opstart nodig hebben. Dit kwam waarschijnlijk doordat de kinderen samen een afspraak moesten maken over de aanpak. Het nadeel van deze interventie is dat de taakgerichtheid sterker af kan nemen doordat de kinderen samen werken. Dit is op te maken uit de eindmeting. Als er een kind niet taakgericht werkt is het gevolg dat zijn 'maatje' in dit gedrag wordt meegetrokken.

Eenmaal aan het werk, bleef de taakgerichtheid vrij constant. De leerlingen werkten 84 % van de tijd taakgericht. De beste score, boven het aanvaardbare gemiddelde. Met deze interventie kan dus de taakgerichtheid worden bevorderd van kinderen met gedragsproblemen.

5.2.2 De werkwinkel

De werkwinkel is een creatieve manier om de taakgerichtheid van leerlingen te vergroten.¹⁶ Uit het onderzoek blijkt dat er inderdaad veel creativiteit van de leerkracht nodig is. Ik heb een winkel ingericht en leerstof verzameld die aansluit bij de belevingswereld van de leerlingen. De leerlingen werkten bij de eindmeting 82% van de tijd taakgericht. Er kan geconcludeerd worden dat als de leerstof aansluit bij de belevingswereld van de leerlingen, de taakgerichtheid verhoogd kan worden.

¹⁶ Onderwijs maak je samen 'De werkwinkel' (2011) Internet WWW pagina op URL: <http://www.onderwijsmaakjesamen.nl/bijlagen/JSW%2082%205%20Klabbers.pdf> (geopend 25-01-2011)

Ook volgens Castelijns en Jager (1998) wordt de taakgerichtheid vergroot als de kinderen zich aangesproken en uitgedaagd voelen. Bij deze interventie is het echter wel van belang om extra afspraken te maken. Bijvoorbeeld over het omgaan met uitgestelde aandacht, want de betrokkenheid kan afnemen. Dit is in het onderzoek aangepakt door middel van een vragenkaartje. Als de leerlingen een vraag hebben kunnen ze dit kaartje op de hoek van hun tafel leggen. De taakgerichtheid kan op die manier gewaarborgd blijven.

5.2.3. Groen/ roodkaart

Volgens Golly en Spraque (2009) worden gehoorzaamheid, verantwoordelijkheid en het tonen van respect in hoge mate bekrachtigd door de 'groen/roodkaart'.

De bevindingen van het onderzoek wijken echter af met wat Golly en Spraque beweren. De taakgerichtheid is met 75 % wel hoger dan bij de nulmeting, maar nog niet naar tevredenheid. De leerlingen zijn alert voor het geluid, maar zodra er een leerling niet taakgericht werkt, worden andere kinderen meegetrokken in het ongewenste gedrag. Bij de eindmeting van de groen/ roodkaart is de taakgerichtheid op het einde van de les hoger dan in het midden van de les. Wellicht heeft dit meer te maken met het (positieve) leerkrachtengedrag dan met de effectiviteit van het beloningssysteem. Volgens Forrer en Schouten (2009) draagt de vaardigheid: 'betrokkenheid vergroten' bij aan een goede organisatie van het onderwijs en een taakgerichte werksfeer.¹⁷

5.3 Antwoord op de centrale onderzoeksvraag

Hoe kan ik als gespecialiseerde leerkracht met behulp van de 1-ZORGRROUTE, de taakgerichtheid bevorderen bij mijn leerlingen uit groep 5, tijdens het zelfstandig werken?

De taakgerichtheid van leerlingen uit groep 5 kan bevorderd worden door het opstellen van een pedagogisch groepsplan en daarbij de coöperatieve werkvorm: 'duo`s' en 'de werkwinkel' centraal te stellen onder het zelfstandig werken. De meeste taakgerichtheid levert de coöperatieve werkvorm: 'duo`s' op.

¹⁷ Beleidsdocument: Taakgerichte werksfeer.(2011) Internet WWW pagina op URL: http://mariaschoollangeweg.dewaarden.net/starnet/media/Team_RKBS_Maria/schoolontwikkeling/Beleidsdocument_taalgerichte_werksfeer.pdf (geopend 16-02-2011)

5.4 Belang van de uitkomsten

Zowel de leerkrachten als de kinderen hebben belang bij de uitkomsten. De kinderen hebben laten zien dat een andere manier van zelfstandig werken (coöperatief leren) beter aanslaat dan de vorm waarin hij voor het onderzoek gegoten was. Opvallend is dat juist deze kinderen met gedragsproblemen een voorkeur hebben voor een werkvorm waarbij er samengewerkt moet worden. Dit moet de leerkracht en de andere teamleden aan het denken zetten. Ik ben er in ieder geval van overtuigd dat ook kinderen met gedragsproblemen goed kunnen samenwerken, zolang je maar structuur biedt en duidelijk bent. Eerder onderzoek heeft uitgewezen dat coöperatief leren, mits structureel aangeboden en toegepast, leidt tot betere prestaties van leerlingen.¹⁸

De kinderen uit groep 5 zouden volgens de directrice niet teveel vrijheid mogen krijgen onder het zelfstandig werken. Volgens haar moeten de kinderen een vinger opsteken en op hun plaats blijven zitten bij een vraag. Maar juist als kinderen zelf keuzes mogen maken en verantwoordelijkheid krijgen, kan de taakgerichtheid positief worden beïnvloed.

5.5 Bijdrage van het onderzoek aan handelingsverlegenheid

Als leerkracht van een groep kinderen, met meerdere gedragsproblemen, was ik voor de uitvoering van dit onderzoek bang om de controle over de groep te verliezen. De kinderen mochten van mij niet te veel ruimte krijgen anders dacht ik dat de situatie uit de hand zou lopen. Maar door het uitvoeren van het onderzoek ben ik tot het inzicht gekomen dat ik deze kinderen wel degelijk een mate van vrijheid kan geven, als er maar duidelijkheid en structuur wordt aangeboden door mij als leerkracht.

¹⁸ BCO-onderwijsadvies. (2011). Internet WWW pagina op URL: http://www.bco-onderwijsadvies.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=183&Itemid=202 (geopend 16-02-2011)

5.6 Vervolgonderzoek

Gedurende het onderzoek is er gewerkt aan de relatie tussen kinderen onderling en kind – leerkracht, door middel van de kanjertraining en activiteiten gericht op 'teambuilding'. Deze activiteiten stonden niet in het teken van het onderzoek, maar wellicht hebben ze een positieve invloed gehad op de resultaten. Eventueel vervolgonderzoek zou kunnen gaan over gedragsproblemen die wellicht beter handelbaar worden als er gewerkt wordt aan de relatie tussen leerkracht en kind.

In hoofdstuk 6 evalueer ik mijn onderzoek. Ik beschrijf hoe ik het onderzoek als persoon heb ervaren.

Hoofdstuk 6

Evaluatie onderzoek

6.1 Betekenis van het meesterstuk voor mij als professional

Het meesterstuk heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van mijn competenties¹⁹. Drie competenties stonden voor mij centraal. Per competentie beschrijf ik de betekenis voor mij als professional.

Orthopedagogisch competent in de omgang met leerlingen:

In het onderzoek heb ik leerlingen met speciale onderwijsbehoeftes (gedragsproblemen), geobserveerd binnen hun leerproces. Ik kan nu mijn onderzoeksbevindingen vertalen naar de onderwijsbehoeften van de kinderen: coöperatieve werkvormen gebruiken onder het zelfstandig werken. Daarnaast kan ik nu een juist evenwicht vinden tussen structuur en vrijheid.

Organisatorisch competent in de omgang met leerlingen en andere direct betrokkenen:

Ik heb gezocht naar actuele interventies, passend bij het zelfstandig werken. Het aanbod heb ik leren afstemmen binnen de mogelijkheid van de groepssituatie en de visie van de school.

Competent in reflectie en ontwikkeling:

Ik heb door middel van het onderzoek gewerkt aan mijn eigen professionele ontwikkeling als gespecialiseerd leerkracht. Door middel van literatuurstudie is mijn vakkennis actueel gebleven. Daarnaast heb ik door het praktijkonderzoek een andere kijk gekregen op de aanpak van kinderen met gedragsproblemen. Dit zal ik nader toelichten in 6.3.

¹⁹ Master SEN GL competentieprofiel. (2011). Internet WWW pagina op URL: <https://portal.fontys.nl/instituten/oso/Remedial%20Teaching%20Primair%20Onderwijs/Documenten%200GLRT01/Competentieprofiel%20GL%20Master%20SEN.doc> (geopend 13-05-2011).

6.2 Verloop van het onderzoek

Mijn onderzoek is denk ik beïnvloed door twee factoren. Een negatieve factor en een positieve factor.

De negatieve factor was het feit dat ik in januari voor deze groep kwam te staan. Ik moest aan de leerlingen wennen en zij aan mij. Ik had tijd nodig om me te verdiepen in de manier van werken in de groep en de klassenregels die werden gehanteerd. Wellicht heeft dit invloed gehad op de taakgerichtheid van de leerlingen in het begin van het onderzoek.

Een positieve factor was de versterking van de relatie tussen de leerlingen en mij door middel van de kanjertraining en activiteiten gericht op 'teambuilding'. Naarmate ik langer voor de groep stond werd de relatie beter. Dit kan ook invloed hebben gehad op de taakgerichtheid, later in het onderzoek.

Ik vond het fijn dat ik al ervaring had opgedaan met het opstellen van didactische groepsplannen. Hierdoor kon ik gemakkelijker overgaan op een pedagogisch groepsplan. Ik heb geleerd dat het bij een pedagogisch groepsplan van belang is om me zo veel mogelijk te richten op één aspect van gedrag. Ik weet dan beter waar ik naar toe moet werken. Daarnaast biedt het plan mij een handvat om met de leerlingen te evalueren op hun gedrag en leerpunten op te stellen.

44

6.3 Leren door onderzoek

Wat heb ik geleerd van dit onderzoek? Ik reflecteer op mijn leerproces aan de hand van het model van Bateson.²⁰

Omgeving:

De omgeving in mijn onderzoek betrof de leerlingen met speciale onderwijsbehoeftes in groep 5. Door de specifieke onderwijsbehoeftes in de vorm van gedragsproblemen, ben ik gaan nadenken over 'taakgerichtheid'. Door mijn onderzoek heb ik geleerd dat het bevorderen van de taakgerichtheid, resulteert in effectieve leertijd waardoor de leerlingen meer kennis tot zich kunnen nemen.

²⁰ De logische niveaus van Bateson.(2011). Internet WWW pagina op URL: <http://www.rbtc.nl/bateson.htm> (geopend 13-05-2011).

Gedrag:

Mijn leerkrachtgedrag werd voor het onderzoek gekenmerkt als: 'de controle willen houden'. Zoals in hoofdstuk 5 beschreven stond, was ik bang om de controle te verliezen over de groep.

Na uitvoering van het onderzoek is mijn leerkrachtgedrag veranderd. Ik geef deze kinderen met gedragsproblemen de vrijheid, met als fundament: duidelijkheid en structuur. Deze voorwaarden zorgen ervoor dat iedereen, zowel de leerkracht als de leerlingen, weten waar ze aan toe zijn.²¹ De sfeer wordt daardoor veiliger in de groep.

Vaardigheden en kwaliteiten

Forrer en Schouten (2009) beschrijven verschillende vaardigheden waarover een gespecialiseerde leraar moet beschikken. Deze vaardigheden vormen een goede basis voor de organisatie van het onderwijs.

De volgende vaardigheden zijn voor mij door uitvoering van het onderzoek (nog) belangrijker geworden. Ik beschrijf per vaardigheid waarom ik het belangrijk vind.

- *Duidelijkheid:*

Duidelijkheid scheppen laat de kinderen weten wat je van hen verwacht. Zoals de taak uitvoeren en wat ze daarna kunnen gaan doen. Voor kinderen met speciale onderwijsbehoeftes zoals gedragsproblemen, kan er nog meer duidelijkheid worden geboden door visuele ondersteuning. Bijvoorbeeld door pictogrammen te gebruiken. Daarnaast kunnen de taken en het dagritme op het bord worden geschreven.

- *Betrokkenheid van de leerling versterken:*

Ik heb geleerd dat je de betrokkenheid van leerlingen kunt vergroten door met de lesstof aan te sluiten bij de belevingswereld. De taak wordt interessanter, leerlingen raken betrokken en gaan taakgerichter aan het werk.

- *Leerlingen verantwoordelijkheid geven:*

Door leerlingen verantwoordelijkheid te geven, gaan zij serieuzer aan de slag. Dit viel op bij de coöperatieve werkvorm. Ieder kind kreeg een rol aangemeten en nam die rol serieus. De motivatie voor de taak nam toe.

²¹ Opvoeden. (2011). Internet WWW pagina op URL: <http://coby79.infoteur.nl/specials/opvoeden.html> (geopend: 13-05-2011).

Een kwaliteit die ik door het onderzoek heb ontwikkeld is: 'daadkrachtig zijn'. Ervaringen met gedragsproblematische klassen zijn vaak negatief. Ik heb een aantal ervaringen meegemaakt, waarbij situaties escaleerden. Toch wilde ik met deze klas een doel bereiken: 'de taakgerichtheid verhogen'. En dat heb ik met beide handen aangepakt door er onderzoek naar te doen. Dit heeft mij als leerkracht goed gedaan. Een situatie is nooit uitzichtloos, als je maar de wil hebt om er iets van te maken.

Waarden en overtuigingen:

Ik ben leerkracht geworden omdat ik onderwijs wil bieden aan kinderen. Onderwijs biedt kansen voor de toekomst. Daar wil ik graag aan bijdragen. Ik wil gespecialiseerd leerkracht worden omdat ik onderwijs wil bieden aan alle kinderen, ook met speciale onderwijsbehoeftes. Ik vind dat ook deze kinderen recht hebben op kansen voor de toekomst. Door dit onderzoek ben ik er achter gekomen dat ik als (gespecialiseerd) leerkracht veel invloed kan hebben op de toekomst van kinderen. Ik kan nu onderwijs op maat aanbieden voor alle kinderen, waardoor zij taakgerichter kunnen werken, een effectief leerproces doormaken en dus meer 'bagage' mee de maatschappij in kunnen nemen.

Identiteit

Mijn identiteit als gespecialiseerde leerkracht wordt op dit moment gekenmerkt door punten die ik in voorgaande kopjes heb opgenoemd: geven van vrijheid, duidelijkheid, structuur, verantwoordelijkheid, betrokkenheid versterken en daadkrachtig zijn.

Doel en missie

Na dit onderzoek is mijn missie om onderwijs op maat te bieden aan alle kinderen met hun behoeftes. Daarnaast wil ik niet snel de moed opgeven als iets lastig lijkt. Dit onderzoek is het bewijs dat ik als leerkracht wel iets kan bereiken bij leerlingen met speciale onderwijsbehoeftes. Als ik maar over een duidelijk plan, kennis en de juiste vaardigheden beschik.

Tot slot: alle kinderen hebben recht op goed onderwijs, want...

*Een kind
is zoveel meer
dan een aanstaande dame
of een aanstaande heer
Wie niet in een kind
het wonder ziet
die snapt dit hele
versje niet*

- Toon Hermans²²

²² Toon Hermans gedicht. (2011). Internet WWW pagina op URL:
<http://www.nikenlies.be/Gedichten/geboortegedichten.htm> (geopend 13-05-2011).

Nawoord

In dit nawoord wil ik een aantal personen bedanken. Zonder hen was de totstandkoming van dit onderzoek niet mogelijk geweest.

- Mijn begeleidster van het onderzoek: Maria van de Wiel. Voor haar kritische blik op het stuk en zeer nuttige adviezen.
- Mijn critical friends: voor de feedback en tips uit hun eigen praktijk.
- De praktijkschool: voor de ruimte voor uitvoering van het onderzoek.
- Mijn mentor: voor haar begeleiding en morele steun in het kader van de gedragproblematiek van de kinderen.
- Mijn familie en vrienden: voor hun motiverende woorden en tips.

En tot slot:

- De leerlingen uit groep 5: zij waren onmisbaar voor de uitvoering van dit onderzoek en hebben mij in laten zien bij ieder kind een stap vooruit bereikt kan worden. Daar ben ik gespecialiseerd leerkracht voor.

Literatuurlijst

Alkema, E., Dam, E. van., Kuipers, J., Lindhout, C. & Tjerckstra, W. (2006). *Meer dan Onderwijs*. Assen: Van Gorcum.

BCO-onderwijsadvies. (2011). Internet WWW pagina op URL: http://www.bco-onderwijsadvies.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=183&Itemid=202 (geopend 16-02-2011).

Beleidsdocument: Taakgerichte werksfeer. (2011). Internet WWW pagina op URL: http://mariaschoollangeweg.dewaarden.net/starnet/media/Team_RKBS_Maria/schoolontwikkeling/Beleidsdocument_taalgerichte_werksfeer.pdf (geopend 16-02-2011).

Bokhorst, K. (2004). *Praktijkboek interne begeleiding*. Baarn: HBuitgevers.

Bolsenbroek, A. Houten, D. van. & Nossin, M. *Op weg naar passend onderwijs in een inclusieve samenleving*. Amersfoort: CPS onderwijsontwikkeling en advies.

49

Castelijns, J. & Jager, A. (1998). *Leraar en leerling in een interactieve leeromgeving. Uitdagend onderwijs*. Amersfoort: CPS onderwijsontwikkeling en advies.

Clijsen, A. (2007). *Handreiking 1-ZORGRROUTE voor leerkrachten en intern begeleiders in het primair onderwijs. Planmatig omgaan met verschillen*. WNSN plus en KPC.

Master SEN GL competentieprofiel. (2011). Internet WWW pagina op URL: <https://portal.fontys.nl/instituten/oso/Remedial%20Teaching%20Primair%20Onderwijs/Documenten%20GLRT01/Competentieprofiel%20GL%20Master%20SEN.doc> (geopend 13-05-2011).

De logische niveaus van Bateson. (2011). Internet WWW pagina op URL: <http://www.rbtc.nl/bateson.htm> (geopend 13-05-2011).

Donche, V. (2005). *Leren, onderwijzen en leren onderwijzen. Onderzoek naar opvattingen en handelingen van studenten en docenten*. Gent: Academia Press.

Ebbens, S. (2005). *Samenwerkend leren*. Groningen: Wolters-Noordhoff bv.

Eijkeren, M. van. (2005). *Pedagogisch-didactisch begeleiden*. Baarn: HBuitgevers.

Forrer, M. Kenter, B. & Veenman, S. (2000). *Cooperatief leren*. Amersfoort: CPS onderwijsontwikkeling en advies.

Forrer, M. & Schouten, E. (2009). *Klassenmanagement in de basisschool*. Amersfoort: CPS onderwijsontwikkeling en advies.

Golly, A. & Sprague, J. (2009). *Positive Behavior Support. Goed gedrag kun je leren! Doelmatige strategieën voor in de school*. Uitgeverij Pica.

Harinck, F. (2007). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen /Apeldoorn: Garant.

50

Hoogeveen, P. en Winkels, J. (2005). *Het didactische werkvormenboek*. Assen: Koninklijke van Gorcum.

Inspectie van het onderwijs. (2011). Internet WWW pagina op URL:
<http://www.onderwijsinspectie.nl/> (geopend 16-02-2011).

Janson, D. & Memelink, D. (2005). *Observeren kun je leren*. Baarn: HBuitgevers.

Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J. & Scheepsma, W. (2007). *Ontwikkeling door onderzoek, een handreiking voor leraren*. Utrecht/Zuthpen: Thieme Meulenhoff.

Onderwijs maak je samen 'De werkwinkel'. (2011). Internet WWW pagina op URL:
<http://www.onderwijsmaakjesamen.nl/bijlagen/JSW%2082%205%20Klabbers.pdf>
(geopend 25-01-2011).

Ontwerpatelier.(2011). Internet WWW pagina op URL:
<http://www.ontwerpatelier.nl/etalage/pages/ActiefLeren/Leomonasa/effectiefleren/taakgerichteleertijd.htm> (geopend 16-02-2011).

Opvoeden. (2011). Internet WWW pagina op URL:
<http://coby79.infoteur.nl/specials/opvoeden.html> (geopend: 13-05-2011).

Surfsharekit. (2009). Internet WWW pagina op URL:
<http://www.surfsharekit.nl:8080/get/smpid:2829/DS1/> (geopend 16-02-2011).
Timmerman, K. (1995). *Kinderen met aandachts- en werkhoudingsproblemen*.
Leuven: Uitgeverij Acco.

Toon Hermans gedicht. (2011). Internet WWW pagina op URL:
<http://www.nikenlies.be/Gedichten/geboortegedichten.htm> (geopend 13-05-2011).

Vugt, J. van. (2002). *Coöperatief leren binnen adaptief onderwijs*. Baarn:
HBuitgevers.

Werkplekleren. (2008). Internet WWW pagina op URL:
<https://editintra.ehva.nl/content/tweedegraads/algemeen/werkplekleren/info-studenten/Theorie-bij-leertaak-C4-Afstemmen-op-leerlingperspectieven.pdf>
(geopend 16-02-2011).

1-zorgroute. (2011). Internet WWW pagina op URL: <http://1-zorgroute.blogspot.com/2010/11/1-stap-verder-met-1-zorgroute.html> (geopend 25-01-2011).

Bijlagen

Bijlage 1: Observatieformulier taakgerichtheid van de groep.

Bijlage 2: Interview met de directrice van de basisschool.

Bijlage 3: Pedagogisch groepsoverzicht.

Bijlage 4: Indeling van de groepen.

Bijlage 5: Pedagogisch groepsplan.

Bijlage 6: T-kaart.

Bijlage 1: Observatieformulier taakgerichtheid van de groep.²³

Observatie groep

LEERKRACHT: DATUM:						AANTAL LEERLINGEN:						
SITUATIE BESCHRIJVING:												
MINUTEN:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	TOTAAL:	% TAAKGERICHT
Aanwezige kinderen in de klas												taakgericht : aanwezig in de klas x 100 = % taakgericht
Niet taakgericht												
Taakgericht												

²³ Beleidsdocument: Taakgerichte werksfeer.(2011) Internet WWW pagina op URL: http://mariaschoollangeweg.dewaarden.net/starnet/media/Team_RKBS_Maria/schoolontwikkeling/Beleidsdocument_taaqgerichte_werksfeer.pdf (geopend 21-02-2011)

Bijlage 2: Interview met de directrice van de basisschool.

INTERVIEW met de Directrice van de basisschool

1. Wat is de visie van de school ten aanzien van taakgericht werken?

De school wil het taakgericht werken stimuleren en betere maatregelen treffen. Het streven is om binnen alle groepen dezelfde aanpak te hanteren. We willen gaan werken met dagritme, stoplichten en vragenkaartjes bij het zelfstandig werken.

2. Wat is de visie van de school ten aanzien van zelfstandig werken?

Het zelfstandig werken heeft dit schooljaar een duidelijkere plaats gekregen. Niet alleen 'afmaken waar je mee bezig bent', maar zelfstandig werken door middel van een weektaak.

3. Hoe ziet u het liefst zelfstandig werken vorm gegeven in een groep waar meerdere gedragsproblemen voorkomen?

Ik denk dat voor alle kinderen, maar zeker voor kinderen met gedragsproblemen, *duidelijkheid* het belangrijkste is. Een duidelijke instructie is dus van belang. Als er al verwarring is bij het begin van een taak, slaan vaak de gedragsproblemen toe. Daarnaast moeten de materialen op tijd klaar liggen en er moet een duidelijke werkwijze zijn. Dan denk ik dat ook zelfstandig werken goed uit de verf moet komen in een klas waar meerdere gedragsproblemen voorkomen. Het vereist dus een strakke organisatie van de leerkracht.

Bedoelt u dan ook alles visueel maken?

Als dat de behoefte van de kinderen is wel. Maar meestal gaat duidelijkheid ook gepaard met een goede instructie.

Bij ons in de groep is de afspraak dat alle kinderen blijven zitten onder het zelfstandig werken en hun vinger opsteken als ze iets niet snappen of willen vragen. In de literatuur wordt echter beschreven dat kinderen onder het zelfstandig werken zelf taken pakken, nakijken etc. Wat is uw visie hierover?

Als het voor de kinderen werkt, moet het worden ingevoerd. Maar het kan zijn dat het voor een groep kinderen te onrustig is om die beweging te hebben. Met name als er met de sfeer in de klas problemen zijn. En dan moet je dat eerst hebben opgebouwd, voor je het 'vrije' zelfstandig werken kunt gaan toepassen.

Is dan uw visie dat de leerkracht het kind bij zich moet roepen, of de leerkracht naar het kind toe gaat?

Wij hebben de afspraak dat de leerkracht naar het kind toe gaat. Dat hebben we afgesproken omdat we de ervaring hebben opgedaan dat als de leerkracht het kind bij zich roept, de meeste kinderen hier niet mee om kunnen gaan. Er zijn te veel kinderen die andere kinderen onderweg naar de leerkracht storen. Daarnaast vormt er zich ook een rij kinderen bij het bureau van de leerkracht, waardoor er tijd verloren gaat en dat is zonde.

En is het dan niet onrustig als de leerkracht door de klas loopt?

Dat zou kunnen, maar minder dan dat er kinderen uit verschillende richtingen door de klas lopen. De leerkracht moet een vaste looproute hanteren waardoor de kinderen beter om kunnen gaan met uitgestelde aandacht.

Het kan zijn dat er een kind is die heel veel beweging nodig heeft. Die laat je dan een andere opdracht/ klusje doen, bijvoorbeeld de boeken in de kast op de gang zetten.

4. Hoe kan volgens u de effectieve leertijd benut worden onder het zelfstandig werken?

Er hangt heel veel af van een strakke organisatie. Als je tijdens het zelfstandig werken nog zaken moet kopiëren, of materialen bij een andere leerkracht moet gaan halen, gaat er veel effectieve leertijd verloren. Daarnaast moet je denk ik bij kinderen met gedragsproblemen kijken hoe lang ze effectief kunnen werken. Is een kwartier lang genoeg? En bijvoorbeeld 2 x 15 minuten. Of werken de kinderen liever 30 a 40 minuten achter elkaar aan een taak. Als de aandacht verslapt en de kinderen wachten tot de tijd om is, dan is het niet effectief. Je moet het anders aanpakken en dan wel meteen de volgende dag.

5. Hoe kan volgens u de taakgerichtheid van leerlingen met gedragsproblemen/ stoornissen gestimuleerd worden?

Ik denk door alle dingen te doen die we al opgenoemd hebben. Dus duidelijkheid, op tijd klaarleggen van materiaal en de tijd aanpassen. Wat is haalbaar voor het kind? Plaats in de groep van kinderen bekijken. Er zijn kinderen die wellicht behoefte hebben aan een afgeschermd omgeving. Misschien vind een kind het wel prettig om niet alle prikkels te zien en zich te kunnen richten op de taak.

Wel binnen bereik van de klas. We zitten nu eenmaal met zijn alleen in een klas en daarnaast hebben we ook geen aparte ruimtes.

Dus u bent er ook niet voor om kinderen op de gang te zetten bij ongewenst gedrag?
Kort.

Dus alleen om het gedrag te doorbreken en niet om te werken op de gang?

Ja, want stel dat je nu meerdere gedragsproblemen hebt, dan kun je toch niet al die kinderen op de gang laten werken. Dan ontstaan er daar problemen, zonder toezicht waardoor de situatie kan escaleren.

Ik denk ook dat kinderen juist zich gaan misdragen om op de gang te mogen zitten. Dit moet je zien te voorkomen. Dus als je merkt dat een kind onrustig is, geef hem dan dat klusje waar we het net over hadden. Even persoonlijke aandacht geven.

En als een kind dan ongewenst gedrag vertoont, bent u er dan voor om het kind voor de hele groep hier op aan te spreken of persoonlijk naar hem toe te gaan?

Als het de hele groep beïnvloedt kan het nuttig zijn om in de groep aan te geven dat de leerkracht het niet fijn vindt, maar ook andere kinderen niet. Denk aan de kanjertraining: 'Wie vindt dit leuk?' Maar als het nog klein is, vind ik dat je naar het kind persoonlijk toe moet lopen. 'Kun je hier mee stoppen, ik vind het niet fijn.' Dit bederft dan niet de leersfeer in de klas. Dat is afhankelijk van de situatie.

6. Wat vindt u van beloningssystemen om de taakgerichtheid van leerlingen te bevorderen?

Ik houd wel van een beloningssysteem, maar dan wel een kort systeem. Een stickerkaart werkt bijvoorbeeld geen 4 maanden. Je spreekt een duidelijk doel met een kind af: 'daar gaan we je voor belonen'. Anders werkt het niet.

En een beloningssysteem voor de hele groep:

Kan ook, ik heb wel eens een groep gezien die met 'het pluimensysteem' werkte. Als de leerkracht vond dat de kinderen goed hadden gewerkt, tekende ze een pluim op het bord totdat de pluim een veer werd. Dan ging ze een activiteit met de kinderen ondernemen als beloning. Dat kan stimulerend werken.

7. Hoe staat u tegenover samenwerken onder het zelfstandig werken?

Positief, alles wat kinderen van elkaar kunnen leren is meegenomen. We willen graag zien wat kinderen individueel aan kunnen, maar door met elkaar te werken worden ze zelf ook weer beter. Het is denk ik wel zaak om als leerkracht er op toe te zien of er gelijkwaardige teams zijn. Maar je kunt natuurlijk ook groepen vormen met kinderen van verschillende niveaus. De tutor en de leerling bijvoorbeeld.

En u bedoelt dan alleen cognitief niveau?

Op alle niveau is dat mogelijk. Je kunt natuurlijk geen kinderen bij elkaar zetten die niet met elkaar overweg kunnen, waardoor het samenwerken niet goed uit de verf komt. Op het moment dat het gedrag uit de hand loopt wordt er in ieder geval niets geleerd. Als de sfeer onderling niet goed is, levert het niets op. Ongeacht wat het cognitieve niveau van de kinderen is. Je moet echter wel proberen om kinderen te laten samenwerken. Misschien kunnen ze bij een praktische opdracht wel goed met elkaar samenwerken. Stapje voor stapje het samenwerken opbouwen. Je moet er naartoe werken: 'deze opdracht doen jullie 10 minuten samen en dan weer alleen'. Bij elk kind kan dit verschillend zijn. De leerkracht moet dus telkens opnieuw bekijken, wat levert het op als ik deze kinderen bij elkaar zet?

57

8. De leerlingen op onze school werken met een weektaak. Waarom is hier voor gekozen?

Je kunt een verschil maken in de hoeveelheid stof en aangeboden stof. De weektaak wordt op maat gemaakt, waardoor het voor ieder kind haalbaar is. Daarnaast is door deze manier van zelfstandig werken, ruimte voor extra instructie.

Extra ruimte voor kinderen met speciale onderwijsbehoeftes?

Inderdaad, maar dan denk ik niet alleen aan 'de onderkant' maar ook aan 'de bovenkant' zoals hoogbegaafde kinderen. Deze kinderen hebben ook behoefte aan instructies op hun niveau.

9. De school werkt met didactische groepsplannen volgens de 1-ZORGRROUTE.

Vindt u invoering van pedagogische groepsplannen een meerwaarde voor leerlingen op onze school? Zo ja, op welk gebied vindt u dit het meest van belang? (sociale competentie, taak/werkhouding).

Ik denk dat altijd de pedagogische onderwijsbehoeften mee moeten worden genomen in het didactische groepsoverzicht. Maar een meerwaarde kan het zeker hebben. Een pedagogisch groepsplan is eigenlijk de hele dag doorlopend. Daar gaan we steeds meer mee te maken krijgen. De kanjertraining is bijvoorbeeld niet alleen in de kanjerles, maar telt de hele dag.

Maar stel ik wil de taakgerichtheid bevorderen bij leerlingen met gedragsproblemen en hier een apart groepsplan van maken? Dus een aspect uitlichten, wat is hier uw visie over/

Dat vind ik wel een goede ontwikkeling. Ik denk wel dat veel leerkrachten in tijdnood komen. Ik denk dat we nu wel dingen aanpakken, maar zetten we het niet in een plan. Het is dus meer een afspraak.

Ik heb dit onderwerp aangekaart omdat uit de inspectie naar voren kwam dat de effectieve leertijd en taakgerichtheid van leerlingen ontwikkeld moest worden. Vindt u het opstellen van een pedagogisch groepsplan dan een meerwaarde voor onze school op dit gebied?

Jazeker, en dan alle zaken die we al doen in het plan verwerken. En dan aanpassen voor de groep waarvoor het bedoeld is. Je hebt dan een duidelijke leidraad.

Bijlage 3: Pedagogisch groepsoverzicht.

Pedagogisch groepsoverzicht

Groep 5

datum: 14 maart 2011

Naam:	S*	Gegevens SCOL	Observaties en gesprekken met kinderen	Onderwijsbehoeften	Indelen in groep:
Daisy A.		B	<p><i>Taakaanpak / werkhouding:</i> Verzorgd haar werk goed en netjes. Maakt een taak af. Volgt bij een taak de aanwijzingen van de leerkracht op.</p> <p><i>Sociaal emotioneel:</i> Laag zelfbeeld.</p>	<p>Behoeft aan complimentjes, succeservaringen en aanmoediging. Begeleiding bij het maken van een keuze.</p>	1
Tijn B.		<p>C</p> <p><i>Ontwikkelpunten:</i> Aardig zijn Samenwerken</p>	<p><i>Taakaanpak / werkhouding:</i> Maakt een taak af. Volgt bij een taak de aanwijzingen van de leerkracht op. Moeite om door te zetten als een taak niet direct lukt.</p> <p><i>Sociaal emotioneel:</i> Binnenvetter, voelt zich snel in een hoek gedrongen. Vaak ruzie. Heeft het idee dat leerkrachten niet altijd naar hem luisteren.</p>	<p>Motiveren/ aanmoedigen. Open luisterhouding van de leerkracht Ruzies nabespreken/ evalueren. Niet laten samenwerken met Gert.</p> <p style="text-align: center;">59 _____</p>	2

Taakgericht op route

Cor H.		C Ontwikkelpunten: Aardig zijn Samenwerken	<i>Taakaanpak / werkhouding:</i> Volgt bij een taak aanwijzingen van de leerkracht op. Moeite met een taak afmaken en doorzetten. <i>Sociaal emotioneel:</i> Kan heel ontevreden zijn. Bemoeit zich vaak met ruzie. Is snel boos.	Motiveren/ aanmoedigen. Rustige werkplek. Controleren of hij weet wat hij moet doen. Positieve verwachtingen laten blijken/ succeservaringen creëren. Leerstof in stappen aanbieden. Ruzies nabespreken.	2
Gert van den H.		C Ontwikkelpunten: Aardig zijn	<i>Taakaanpak / werkhouding:</i> Werkt slordig. Volgt aanwijzingen van de leerkracht op en maakt een taak af. Moeite doorzetten. <i>Sociaal emotioneel:</i> Gert maakt veel ruzie met Sarah en Tijn. Heeft een kort lontje.	Motiveren/ aanmoedigen. Complimentjes geven/ succeservaringen op laten doen bij het 'netjes werken'. Conflicten nabespreken. Positief gedrag belonen. Niet laten samenwerken met Sarah en Tijn.	2
Demi K.		C	<i>Taakaanpak / werkhouding:</i> Demi werkt serieus aan een taak. Laag werktempo. Maakt zelden een taak af. Volgt aanwijzingen van de leerkracht op. Moeite met doorzetten.	Behoeftte aan complimentjes en aanmoediging. Navragen of instructie is begrepen. <u>Activiteiten</u> in kleine stapjes verdelen, structuur in tijd bieden. Belonen als werk op tijd af is.	2

			<p><i>Sociaal emotioneel:</i> Een rustige en lieve leerling, komt wel voor zichzelf op.</p>		
Eelco M.		<p>C <i>Ontwikkelpunten:</i> Aardig zijn Omgaan met ruzie.</p>	<p><i>Taakaanpak / werkhouding:</i> Eelco is vaak niet bij de les, verstrooid. Wisselende concentratie. Roept vaak door de klas. Maakt een taak af. Moeite met aanwijzingen opvolgen en doorzetten. <i>Sociaal emotioneel:</i> Kan zich verongelijkt voelen.</p>	<p>Motiveren/ aanmoedigen. Navragen of de taken duidelijk zijn. Instructie op het bord. Duidelijk zijn en consequent: praten als je een beurt krijgt/ vinger opsteken. Positief gedrag belonen. Ruzie nabespreken.</p>	2
Mara O.		<p>C</p>	<p><i>Taakaanpak / werkhouding:</i> Maakt niet altijd de taak af. Volgt aanwijzingen op. <i>Sociaal emotioneel:</i> Afkomstig uit Bali. Spreekt zachtjes.</p>	<p>Complimentjes geven/ succeservaringen op laten doen. Instructie visualiseren, navragen of de instructie is begrepen.</p>	2
Sarah S.		<p>B</p>	<p><i>Taakaanpak / werkhouding:</i> Matig tempo. Maakt een taak af, maar moeite met doorzetten. Volgt aanwijzingen van de leerkracht op.</p>	<p>Ruzies nabespreken: naar de oplossing <u>toewerken</u>. Structuur in tijd bieden. Behoefte aan complimentjes, aanmoediging bij taken. Niet laten samenwerken met Gert.</p>	1

			<p><i>Sociaal emotioneel:</i> Vaak betrokken bij ruzie, laat problemen niet gauw los. Enthousiaste leerling.</p>		
Bas van S.		B	<p><i>Taakaanpak / werkhouding:</i> Niet echt betrokken maar werkt wel door. Maakt een taak af. Volgt aanwijzingen op. Hij heeft meer in zich dan hij laat zien. <i>Sociaal emotioneel:</i> kan goed helpen, wel vaak betrokken bij ruzie.</p>	<p>Aansluiten bij interesses, verantwoordelijke rol geven. Vorderingen laten zien.</p>	1
Max S.		C <i>Ontwikkelpunten:</i> Keuze maken. Omggaan met ruzie.	<p><i>Taakaanpak / werkhouding:</i> werkt slordig. Werkt graag samen. Moeite met doorzetten/ keuze maken, maar maakt wel een taak af. Volgt aanwijzingen van de leerkracht op. <i>Sociaal emotioneel:</i> Is vaak bij ruzie betrokken. Bemoeit zich met andere kinderen. Gevoelig voor beloningen. Helpt graag de juf.</p>	<p>Belonen voor eigen inbreng/ ideeën. Complimentjes geven/ succeservaringen op laten doen bij het 'netjes werken'. 'Klusjes' geven. Ruzies nabespreken. Andere kinderen laten helpen.</p>	2

Sander V.	*	D <i>Ontwikkelpunten:</i> Aardig zijn. Aan een taak werken.	<i>Taakaanpak / werkhouding:</i> moeite met aanwijzingen opvolgen, doorzetten en een taak afmaken. Kan heel storend zijn, roept vaak door de klas. <i>Sociaal emotioneel:</i> Is populair bij de andere jongens. Is enthousiast, maar moeite met uitgestelde aandacht.	Duidelijk zijn en consequent. Positief gedrag belonen. Motiveren/ aanmoedigen. Controleren of de taak is begrepen. Negatieve aandacht negeren. Conflicten nabespreken:	3
Colin V.	*	D <i>Ontwikkelpunten:</i> Aardig zijn Samenwerken	<i>Taakaanpak / werkhouding:</i> matige concentratie. Maakt een taak af, wel moeite met doorzetten. Volgt zelden aanwijzingen van de leerkracht op. <i>Sociaal emotioneel:</i> Dromerig. Zoekt contact/ stoken tussen kinderen. Zoekt constant interactie met leerkracht.	Open luisterhouding van de leerkracht. Gedrag benoemen / positief gedrag belonen. Motiveren/ aanmoedigen. Aansluiten bij interesses, vooral natuur. Instructie op het bord. Controleren of de taak is begrepen. Rustige werkplek.	3

Bijlage 4: *Indeling van de groepen.*

Indeling van de groepen

Groepsplan groep:	Vakgebied:	Tijdsvak:
5	Taakgerichtheid.	14 maart 2011 – 22 april 2011

Groep 1	Groep 2	Groep 3
Daisy	Tijn	Sander
Sarah	Cor	Colin
Bas	Gert	
	Demi	
	Eelco	
	Mara	
	Max	

Bijlage 5: *Pedagogisch groepsplan*.

Pedagogisch groepsplan, groep 5	Ingangsdatum: 14 maart 2011
Leerkrachten: Ilona Dudycz	Evaluatiedatum: 22 april 2011
Algemene doelstelling: De taakgerichtheid bij de leerlingen is tijdens het zelfstandig werken bevorderd naar 80 %.	

Naam leerlingen	Doelen Gewenst gedrag	Inhoud/ aanpak	Organisatie:	Evaluatie
<i>Hele groep</i>	De leerlingen maken zelfstandig de weektaak af.	Ieder kind heeft zijn eigen weektaak. Zelf plannen wanneer ze welke opdrachten uit de weektaak uitvoeren. Zelf nakijken of bij de juf inleveren (staat op de weektaak). Zelf de opdracht afvinken. Nabespreken weektaak, einde van de week: Wat ging goed en minder goed? Wat doe je een volgende keer anders?	Maandag weektaak introduceren. Vrijdag weektaak nabespreken. <div style="text-align: center;">65</div> <hr style="width: 50px; margin: auto;"/>	Kinderen zelf laten evalueren hoe het gegaan is, aan het einde van de week.

	<p>De leerlingen werken volgens de criteria van de groen/ roodkaart, de coöperatieve werkvorm en de werkwinkel.</p>	<p>2 x per week wordt er een interventie, onder het zelfstandig werken toegepast, op de dagen dat Ilona in de groep werkt.</p> <p>* Groen/ roodkaart: wijzen op regels (samen met de kinderen opstellen).</p> <p>* Coöperatief leren: wijzen op rollen.</p> <p>* De werkwinkel: wijzen op de manier van werken</p> <p><i>Zie hoofdstuk 2 voor de uitleg van deze werkvormen</i></p>	<p><i>Week 1- 2:</i> Groen / roodkaart.</p> <p>- Wijzen op regelkaart.</p> <p><i>Week 3 – 4:</i> coöperatief leren.</p> <p>- Kinderen werken in groepjes. Gert niet samen met Tijn en Sarha.</p> <p><i>Week 5 – 6:</i> de werkwinkel.</p> <p>- In het ‘winkeltje’ kunnen de kinderen de taken inleveren.</p> <p>Iedere werkvorm wordt geëvalueerd met de kinderen.</p>	<p>Evalueren met de kinderen: wat vonden zij van de werkvorm?</p> <p>De laatste uitvoering van een werkvorm wordt geobserveerd door middel van video. Werken de kinderen onder deze werkvorm taakgericht?</p>
--	---	---	--	---

Groep 1	Positieve verwachtingen van het eigen werk.	<p>Complimenten geven. Succeservaringen creëren en benoemen. Positieve aanmoediging tijdens het werk. Verantwoordelijke taken geven.</p>	Gesprekje met het groepje plannen, taken/ werk bekijken.	<p>Invullen van plezierbarometer. Observatie in de klas met behulp van video.</p>
Groep 2	De kinderen weten wat ze moeten doen en hebben de taak aan het einde van de les af.	<p>Korte en duidelijke instructie, visueel maken: op het bord. Controleren of de kinderen weten wat ze moeten doen. Structuur in tijd bieden. Complimenteren als de opdracht op tijd is afgerond.</p> <p>Cor en Daisy: opdracht in stappen aanbieden. Tijn: positieve verwachting laten blijken. Gert en Max: aandacht voor netjes werken. Max: rol als 'helper', coöperatief leren.</p>	<p>Controleren of de opdracht begrepen is, tussentijdse feedback.</p>	<p>Zelf laten evalueren: is de opdracht op tijd afgerond? Observatie in de klas met behulp van video.</p>

<p>Groep 3</p>	<p>Werken zonder onderbreking en hebben de geplande taken aan het einde van de les af.</p>	<p>Rustige werkplek. Alle overige spullen van tafel. Werk afbakenen: wat ga je doen, wanneer moet het af zijn. Gebruik van klok + visuele ondersteuning, instructie op het bord. Gerichtte feedback geven. Als je een vraag hebt vinger opsteken, of naar de volgende opdracht. Opdracht nabespreken. Beloning als er positief is gewerkt.</p>	<p>Controleren of de opdracht is begrepen, tussentijdse feedback. Colin werkwinkel: taken die te maken hebben met natuur.</p>	<p>Evalueren met leerlingen: hoe hebben ze gewerkt? Observatie in de klas met behulp van video.</p>
----------------	--	--	--	--

Bijlage 6: T-kaart.

Wat is een T-kaart?

Een T-kaart is een soort tabel in de vorm van een T. De T-kaart laat zien welke gedragingen en uitspraken bij een samenwerkingsvaardigheid horen. Deze zijn zowel door de leerkracht als de leerlingen bedacht. Aan de linkerkant van een T-kaart staat omschreven hoe iets eruitziet, dus wat de leerlingen concreet doen. Aan de rechterkant van de T-kaart staat omschreven hoe iets klinkt, dus wat de leerlingen tegen elkaar zeggen. Wanneer de T-kaart is ingevuld, wordt deze in de klas opgehangen. Het is een geheugensteuntje voor wat de vaardigheid inhoudt en wat er van de leerlingen verwacht wordt. Een T-kaart kan worden gezien als een gezamenlijk overeengekomen afspraak. (Forrer, 2000).²⁴

Doorvragen als je niet snapt wat de ander vertelt	
<p>Ziet er uit als:</p> <p>Degene die vertelt aankijken. Vragend gezicht trekken naar degene die vertelt.</p>	<p>Klinkt als:</p> <p>Hè? Hoe kan dat nou? Hoe ging dat dan? Wat deed je nou precies? Wat bedoel je daarmee?</p>

VOORBEELD VAN EEN T-KAART BIJ DOORVRAGEN

²⁴ Materiaal Coöperatief leren. (2000). Internet WWW pagina op URL: <http://webserver.kempel.nl/kennisobjecten/KO%20HdK%20Interactief%20taalonderwijs/materiaal/Cooperatief%20leren%20binnen%20ito.pdf> (geopend: 13-05-2011).

